

Caissa *Nieuws*

In memoriam Leo Oomens Dossier Tata 2012

■ **Karel van der Weide:**

"Ik heb nooit echt van schaken gehouden"

■ **Mentaal fit achter het schaakbord**

■ **De vrouwen van Caissa 13**

■ **Schaken met de rechterhand van Tito**

■ **Paul van der Sterren over 'Bobby'**

■ **Aylin houdt van schildpadden**

Colofon

CaissaNieuws is het club-
orgaan van schaakvereniging
Caissa, opgericht 1 mei 1951

Redactie

Eric Coppoolse
Wim Suyderhoud

Vormgeving

Angelo Spiler

Kopij

caissanieuws@gmail.com

Clublokaal

Multifunctioneel centrum
Coenen-Lydia, Roelof
Hartplein 2, Amsterdam

Contact

caissa.amsterdam@gmail.com

Website

www.caissa-amsterdam.nl

CN 430 Inhoudsopgave

[illegible]

A photograph of three men standing together indoors. The man on the left has short brown hair and glasses, wearing a dark t-shirt. The man in the middle has short, spiky blonde hair and is wearing a dark patterned shirt. The man on the right has dark hair and is wearing a light-colored shirt. They are all smiling slightly. In the background, there is a glass door with a sign that says 'GIELEN HOLLAND'.

Van de redactie

Van de voorzitter

B-turnus af op een razend spannende ontknoping met meerdere kampioenskandidaten. Op het moment van schrijven lijkt Peter Doggers de beste papieren te hebben. De winnaar van de B-turnus mag het in een match opnemen tegen Jack Blanchard, winnaar van de A-turnus. Naast de traditionele simultaan door de twee turnuswinnaars is er dit jaar een extra activiteit: grootmeester Paul van der Sterren zal op dezelfde avond (29 mei) een kloksimultaan spelen tegen 10 leden van Caissa. Op de website van Caissa volgt hierover spoedig meer informatie.

De externe competitie lijkt voor Caissa dit jaar niet heel erg succesvol. Met voor de meeste teams nog één ronde te spelen, maakt alleen Caissa 13 nog een serieuze kans op het kampioenschap. Zij zijn echter wel afhankelijk van andere teams, vooral Caissa 14! Dat belooft een spannende ontknoping op dinsdag 1 mei met Caissa 14 – Probleem 4. Binnenkort gaat de SGA-rapidcompetitie weer van start. Laten we hopen dat de Caissateams daar meer succes zullen hebben.

Verder staat er op zaterdag 28 april weer een materiaalmiddag gepland (12.00-16.00 uur). Het doel is om al het materiaal van Caissa te ordenen, klokken te repareren en eigenlijk alle andere activiteiten uit te voeren die nodig zijn in verband met de staat van het materiaal. Iedereen die wil meehelpen is van harte welkom. Hoe meer zielen en handen hoe beter! Voor meer informatie kun je contact opnemen met René Nooteboom.

Tot slot heb ik nog een ander, meer persoonlijk punt. Ik heb besloten om aan het einde van dit seizoen mijn functie als voorzitter van Caissa

neer te leggen. De afgelopen zes jaar ben ik bestuurslid geweest van Caissa, eerst secretaris, later voorzitter. Ik heb gemeend dat het nu aan anderen is om de schaakvereniging te besturen. Voordat ik bij Caissa bestuurslid werd, ben ik ook vier jaar bestuurslid geweest bij een andere schaakvereniging en de afgelopen vijf jaar was ik ook bij het Max Euwe-Centrum actief als bestuurslid. Ik heb nu besloten om mij terug te trekken uit de wereld van de schaakbesturen. Dat neemt echter niet weg dat ik uiteraard wel actief blijf als schaker, want daarvoor is het spelletje immers veel te leuk. In samenspraak met mijn medebestuurleden Abe Willemsma, Martin Bottema en Robert-Jan Schaper zullen we zorgen voor een goede opvolging.

Daarnaast wil ik ook zeggen dat een bestuur van vier personen voor een club van bijna 250 leden aan de kleine kant is. Er zijn vacatures, zowel voor een bestuurslid intern als voor een bestuurslid extern. Voor beide functies wil ik benadrukken dat de personen die deze functies bekleden niet zelf al het werk hoeven te doen. Het werk moet zoveel mogelijk gedelegeerd worden, wel moet er een duidelijk aanspreekpunt zijn en moeten er knopen worden doorgehakt. Een bestuurslid moet dus niet zozeer zelf alles doen, maar wel zorgen dat alles gedaan wordt wat er gedaan moet worden. Zoals gezegd zijn we op zoek naar bestuursleden en iedereen die zich voor de club wil inzetten, kan zich bij mij melden.

Voor nu wens ik u allen veel schaakplezier in de laatste ronden van de wintercompetitie en de start van de zomercompetitie! ■

door Abe Willemsma

Van de secretaris

We hebben een forse stijging in het ledenaantal. Deze toename is zowel bij de jeugd, als bij de senioren. Leo Oomens is ons helaas overleden afgelopen februari 2012.

Op 10 april 2012 telt Caissa 243 leden (186 senioren en 57 jeugdleden). Dit is een toename met 23 leden ten opzichte van december 2011. Een hartelijk welkom aan de volgende leden:

Senioren:

Andre Bach, Marcel Roelofs, Karel van der Weide, Bakri Awad Babiker, Reindert Houben, Bart Stam, Bart de Wilde, Leon Pliester, Kevin

Smit, Mustafa Guler, Gianantonio Me (+11)

Jeugdleden:

Dante Houben, Francesca Houben, Joran Donkers, Rosa Reina, Leon Reina, Merlyn Sutherland, Kasper Bleeker, Gabriele Nervini, Eudes van der Plaats, Jarno Spoelstra, Batya van Scherpenzeel, Noa van Scherpenzeel, Lucius Ploeger, Tristan Ploeger, Lucas Gooskens, Jesse del Canho, Matteo van Cleef (+17)

Voor de volgende leden is het lidmaatschap opgezegd:

Senioren:

Michiel van Eijken, Leo Oomens (-2)

Jeugdleden:

Stella Flesseman, Rijk Robijns (-2)

Een zin die alles goed zou maken

In memoriam Leo Oomens, 1943 – 2012

door Jeroen Hoogenboom

Wel een nieuwe lente, maar geen nieuw geluid, want nogmaals schrijf ik een In Memoriam, zoals ik dat een jaar geleden ook deed toen we Pim Zonjee verloren. Langzaam maar zeker raakt Caissa haar vroege zonen kwijt. Er zijn er gelukkig nog vier: Johan van Hulst, Willem Grünbauer, Frans Oranje en Hans Kuyper.

De 42-jarige Sanne Oomens, Leo's enige kind, schrijft in haar overlijdensbericht: "De leegte die hij achterlaat is moeilijk te bevatten." Veel mensen drukken zich op deze momenten zo uit. Waar zij over spreken is eigenlijk een *contradictio in terminis*: de tastbare leegte. Zo voelt het. Maar bestaat het ook? Nog niet zo lang geleden las ik hoe de Britse schrijfster Sara Maitland het verschijnsel 'stilte' onderzocht en daar een onderhoudend boek over schreef: *A book of silence*.

Halverwege stelt zij zich een belangrijke vraag: "Is stilte nu domweg de afwezigheid van geluid, of juist de aanwezigheid van iets anders?" Gezien de uitwerking die (langdurige) stilte op mensen heeft, is het verleidelijk te zeggen: het is beide. Op dezelfde wijze slaat de dood van een vriend ons tweemaal in het gezicht: door zowel de afwezigheid van zijn persoon als door de plotselinge aanwezigheid van iets anders. Hij is voorgoed verdwenen; het mysterie heeft zich in zijn plaats gezet.

■ Het simpele

Over die laatste zin zou hijzelf zeggen: "Onzin! Er is geen mysterie!" Hij zei een keer: "Alles wat ertoe doet in het leven is heel eenvoudig." Dat klinkt heerlijk. Maar geldt dat ook het schaakspel? De liefde? Vriendschap? Religie? Leo Oomens wilde graag een man zijn die het simpele omarmde, wars van alle complexiteit, want "met vuiligheid houden we ons niet bezig". De simpelheid omarmen en complexiteit afwijzen, dat doe je zonder nadenken wanneer je simpel bent; je kunt het hooguit willen wanneer je ietwat moeilijker in elkaar steekt. En dan lukt het niet altijd even goed. Zoals professor Faust wanhopig uitriep: "Zwei Seelen wohnen ach! in meinem Brust." Die van het verlangen, die van de werkelijkheid.

■ Betrokken

Leo werd Caissalid in april 1983, was verschillende malen teamleider in de externe, volgde in 2001 Frans Oranje op als voorzitter, om in 2006 weer plaats te maken voor Dennis Breuker.

Voorzitter bij de ALV van 2005

Ik denk wel dat hij de eerste werkelijk betrokken voorzitter was die Caissa kende, op ziekenbezoek gaan bij Caissaliden werd bijna iets vanzelfsprekends. Wie amechtig op zijn bed lag te reutelen, kon Leo Oomens voor zijn neus verwachten. In 2007 was hij een half jaar bestuurslid bij het Max Euwe Centrum, daarna vrijwilliger tot in 2009. En hij was eind 2006 een wel zéér blauwe maandag redacteur van CaissaNieuws! Te beginnen én te eindigen met de kersteditie van CN 410, tijdens welke onmogelijke decembermaand ik Leo pas écht leerde kennen, doordat, zoals hij in zijn eerste en laatste redactioneel schrijft: “Dit nummer zou nooit tot stand zijn gekomen als niet Jeroen Hoogenboom me uit mijn depressieve apathie had wakker geschud.” Een vriendschap was geboren en hem wakker schudden uit

zijn depressieve apathie zou ik blijven proberen en volhouden tot de maand februari 2012 aan toe, tot het bittere einde. In datzelfde redactioneel schrijft hij over zijn angsten om überhaupt aan dat nummer te beginnen: “Maar Jeroen sprak zachte en vriendelijke woorden. En dat hielp nog ook.” Dit was wel een erg grove verdraaiing van de werkelijkheid: in al onze vriendschappelijke jaren sprak ik nimmer zachte en vriendelijke woorden tegen Leo. Daar was hij helemaal de man niet naar. Veel eerder gebruikte ik harde woorden, om wat waarheid in hem te blazen, hem op te krikken en weer op de been te krijgen. Het hielp nooit iets, dat was het enige eraan...

■ Dwalen door Amsterdam

Hij vertelde me een keer een prachtig detail uit zijn vroege jeugd in Amsterdam, dat een blik werpt op een tijd van terug. De tijd dat kinderen zichzelf thuis en op straat moeiteloos konden vermaken. Bij wijze van spel fietste hij nu en dan met een groepje

vriendjes door onze stad. Bij een kruising of zijweg riep een van de fietserijtjes dan: links!, of rechts! Niets zeggen was recht door. De groep volgde deze aanwijzingen, van wie ze ook kwamen. Zo kruisten ze door de stad, kwamen op den duur in alle wijken, reden langs alle straten.

Het was een genot om met Leo door Amsterdam te wandelen, dan was hij op zijn allerbest, hij wist erg veel over zowel de historie als over hedendaagse feiten en faits divers, als een wandelende encyclopedie schudde hij die uit zijn mouw. Wist hij iets niet, of niet zeker, dan verzoon hij dat ter plaatse erbij, met een stelligheid die ieder wantrouwen in de kiem smoorde. Later leerde ik: als hij iets érg pertinent uitsprak, en dan ook nog luidkeels, dan klopte het voor geen meter. Ik kwam daar achter door zijn uitlatingen over sommige schaakopeningen of stellingen. Als hij in mijn oor tetterde: “Lc5 is hier gedwóngen!” dan wist ik dat de zet op zijn minst tot verlies van de looper zou leiden. Toch vroeg ik hem tijdens onze wandelingen meer dan

Encyclopedische kennis

eens, eigenlijk steevast, wijzend op een straatnaambordje: “Hee Leo, wie was dat?” Een heel verhaal volgde, bijvoorbeeld over Reynier Vinkeles, tekenaar en graveur uit de 18^e eeuw, naar wie de kade in Oud-Zuid is vernoemd. En Leo bromde erachteraan: “De i-grec in Reynier is fout, het is gewoon Reinier.”

Voortdurend dwaalde Leo als De Dikke Man alleen door de Amsterdamse straten, mens en architectuur in zich opnemend, en van die twee de laatste het meest. Wie in Amsterdam op leeftijd begint te komen, zegent meer en meer zijn dagen in juist déze stad. Ikzelf ook. Misschien was dat het ergste aan zijn zware hartaanval, eind 2009: het dolen langs grachten en stegen, door hofjes en parken, over bruggen en pleinen, dat was voorbij. Zelfs fietsen viel hem zwaar, te weinig lucht.

■ Doetitonnie

Over de liefde begin ik maar niet, ik weet dat je leeft als een kluizenaar, de heremiet van het Prinseneiland. Maar kom je nog wel eens onder de mensen? Ik zou je wel willen opzoeken in je donkere hol, maar ik zie op tegen de tocht. [from: Leo Oomens. sent: 02.08.2010]

Door dit mailtje kreeg ik een goed idee! Het was een mooie nazomer, ik toog als de wiedeweerga naar het Hortusplantsoen no. 36 en zei tegen hem: “Hee Leo! Ik huur een flinke bakfiets, gooi er wat kussens in, ik rijd je door de stad naar de pont die naar de NDSM-werf in Noord vaart,

we gaan naar cultureel eetcafé Het Noorderlicht, daar zitten we buiten aan de wallenkant in de zon, en we kijken over het grote IJ-water. Howgh!” Dat laatste licht ik nog toe. Maar hij zei: “Nee, doe knie!” Dat zei hij op bijna alles en altijd, doe ik niet. Overigens had hij dat fonetisch praten van zijn vriendinnetje geleerd, want die zei een keer over één van mijn plannen: “Ach, dat doetietonnie.” Dat was maar al te waar: hij deed het toch niet. Vanaf het begin van onze vriendschap rond 2003 leek het vaak alsof zijn latere kortademigheid al veel eerder in figuurlijke zin aanwezig was; alsof hij menigmaal in levensademnood kwam. Terwijl hij heel goed wist: “uit het stof der aarde, en in zijn neusgaten geblazen den adem des levens; also werd de mens tot een levende ziel.” Leo kende de Bijbel nagenoeg uit het hoofd, opmerkelijk genoeg, want hij was als katholiek geboren.

■ Onzichtbare hand

Hij zei een keer tegen mij, heel boos: “De jezuïeten hebben mijn leven verwoest!” Bij Leo hadden de jezuïeten het gedaan. Vanuit het Ignatius College aan de Hobbemakade, een jezuïetenbastion, waar hij schoolging. Waar hij op doelde was dat hij ooit overwogen had om priester te worden, toen weer niet, daarna weer wel, en toch maar niet. Een verwarrende tijd moet het zijn geweest, dat zeker, maar wat deed het er nog toe? Hij werd het niet. Het eind van het liedje was

dat God hem verliet, of andersom, dat is wel wat waarschijnlijker. In plaats van de priesterwijding, bestreed hij de katholieke kerk voortaan te vuur en te zwaard, in de krachtigste bewoordingen die de ontkenning rijk is. En toch, en toch... als hij op zijn stadswandelingen voorbij een Bijbelwinkeltje liep – in Amsterdam gebeurt dat vaak genoeg – dan werd hij als door een onzichtbare hand naar binnen getrokken.

■ Poortwachter

Ik weet dat het leven dikwijls onverdraaglijk is. En niet de lichtheid, maar de zwaarte is ondraaglijk. Wat is het echte leven eigenlijk? Schaken, vrienden, liefde. Familie. Toen mijn ouders nog leefden, en mijn broertje. Toen er brand uitbrak vanwege een verwaarloosd elektrisch kacheltje en we allemaal in dekens gehuld bij burens werd opgevangen. Toen ik voor het eerst een grapefruit kreeg. Soms lijkt het of je alleen leeft op die momenten dat er iets voor het eerst gebeurt. In je vroegste jeugd dus, maar ook de liefde laat je allerlei dingen als voor het eerst beleven. Lente, de geur van de lindeboom. [02.08.2004]

“Toen mijn ouders nog leefden, en mijn broertje,” schrijft hij. Zijn broertje Dries was weliswaar wat ouder dan Leo, die nog maar zes was toen het gebeurde, maar hij was veel minder snel. Die dag vertrokken zij samen op weg naar school, al vlug lag Leo ver op hem voor, om later in zijn klas te horen dat zijn

broertje onderweg geschept was door een auto en aan de gevolgen overleden. Of het hier naar verwijst, weet ik niet, maar wanneer ik op de jaren van onze vriendschap terugkijk, was hij er altijd wanneer het mis dreigde te gaan. Daarin liet hij een blindgeleide trouw zien. Nadat mij in 2006 in het OLVG op de mouw was gespeld dat ik een tumor had, moest ik de gevreesde MRI-tunnel in. Een kwartier voor aanvang dook Leo opeens op en posteerde zich op de ziekenhuisgang. Als een Poort-wachter zat hij daar, bewegingsloos, wakend over leven en welzijn. Dat vond ik erg mooi. Hij was eerder al Sleuteldrager geworden, voor als er bij mij thuis iets mis zou zijn.

In november vorig jaar was het wederom raak, opeens dook hij op. Door een kleine brouille hadden we elkaar een tijdje niet gezien. Maar nu was bij mij een knieoperatie aanstaande! Vanwege ooit voetballen. Om de goden gunstig te stemmen had hij een lang krantenartikel uit Trouw voor me meegenomen, met daarin de Abel Herzberg-lezing, gehouden door één van mijn favorieten: knuffel-katholiek Antoine Bodar.

■ Het middenrif

Ruim tien jaar lang verzorgde Leo in Caissa's clubblad de rubriek *Het Middenrif*. Niet alleen die tijdsduur is opmerkelijk, de inhoud was dat ook. Daarin beschreef hij hoe het voelt om volstrekt niet te kunnen schaken. Hoe

het voelt wanneer je niveau te laag is om mee te kunnen komen, maar hoog genoeg om te zien wat een geknoei het allemaal was. En hoog genoeg om de schoonheid te zien van échte partijen. Het schrijven van artikelen was hem niet vreemd: na zijn docentschap Nederlands was hij in 1984 begonnen te schrijven voor het Algemeen Dagblad; aanvankelijk toneelrecensies, toen boekrecensies en ten slotte over schilderijentoonstellingen. Hij voer daarbij bijna blind op een haast encyclopedische kennis van literatuur, geschiedenis en cultuur. Je kon Leo duizend heerlijke vragen over literatuur stellen, en dat deed ik dan ook altijd. Hij wist zo goed als bijna alles.

■ Trivialiteiten

Jaren geleden kwam er een boekje uit dat was samengesteld uit geselecteerde dagboekfragmenten van beroemde schrijvers. De selectie maakte dat je omviel van het lachen. Bijvoorbeeld: "Vanochtend, na het wakker worden, was mijn eerste gedachte:

ach, was ik maar dood." En: "De prachtigste voorjaarsbloemen gezien, maar niets kan mij bekoren, mijn hoofd is zwart van binnen." En: "Het staat nu wel vast dat mijn geboortedag vervloekt is." Zo gaat dat maar door, bladzijden vol. En mijn arme vriend Leo, die was precies zo... Maar eerlijk is eerlijk, zelf kon ik er soms ook wat van.

Om het ongeluk te bestrijden zochten we geregeld afleiding in gekeuvel, we konden putten uit een ruim arsenaal trivialiteiten. Beiden hadden we in onze jeugd, en nog steeds!, erg genoten van Karl May en striptekenaar Hergé. Vandaar de uitspraak 'howgh' hierboven; Sioux indianen zeggen dat altijd tegen Old Shatterhand. Gelukkig zag Leo de Kuifjefilm *The Secret of the Unicorn* van Spielberg nog op tijd, die was prachtig. Naderhand spraken er even over.

"Zeg Leo, viel het jou tijdens de film ook op dat piraat Scharlaken Rackham in het Engels Red Rackham werd genoemd? Maar waarom? Ze kennen het woord scharlaken toch wel?"

Voor dit soort zaken was niets hem te veel. Hij haalde zijn idioot dikke Webster woordenboek tevoorschijn. 1700 pagina's, schoon in de hand. En inderdaad, scharlaken is scarlet.

“Zoek eens op hoe zij dan De Rode Pimpernel noemen?”

Hij bladerde, en ja, nu weer wél: The Scarlet Pimpernel. Leo dacht aan een soort wraakactie – alles altijd omgekeerd doen – vanwege de havenstad Chatham, vlakbij Londen, waar admiraal De Ruyter op een nacht immers de Engelse vloot pardoes naar de kelder had gejaagd.

■ Gedrieën

En toen kwam, na een moment van stilte: “Zie jij Pim nog wel eens?” Pim Zonjee was al driekwart jaar overleden maar ik begreep direct wat hij bedoelde, het is een bekend verschijnsel. We zien onze doden nog lange tijd terug, buiten, bijna altijd gaan ze te voet, soms in de verte, of van nabij, ons tegemoetkomend of op de rug gezien. Het zit vooral in de houding die de onbekende heeft, soms ook in postuur, in glimlach of een handgebaar, maar wat altijd weer zo treft: het is hem! Op het moment van schrijven ben ik Leo inmiddels tweemaal op straat tegengekomen, in zijn vale regenjas, eenmaal was hij op de fiets. De dood van Pim was bij ons beiden hard aangekomen, vaak waren we gedrieën geweest. Altijd op de vrijdagavond, in het laatste jaar van schaaakcafé Gambiet. Dat plantte zich voort naar De

Laurierboom, op de zondagmiddag. Ik kom er niet meer en zij zijn er niet meer. Waar wij tweeën één onzer misten, zo worden nu twee door één gemist. Zo denderen we maar voort. Naar niks, zou Leo brommen.

■ De zin die alles goed zou maken

Er is een gedicht, van Ischa Meijer, met daarin de wondermooie slotregel: ‘Een jongetje dat alles goed zou maken.’ Eén keer in mijn leven, tijdens het schrijven van een even onmogelijke als noodzakelijke brief, toen wenste ik dat er ook een zin bestond ‘die alles goed zou maken’. Hoe ziet zo’n zin er dan uit, welke eigenschappen moet hij hebben? Ik probeerde het in de brief uit, de zin sprong in het oog. Het werkte niet. Maar hij bestaat wel! Op zijn sterfbed kon Leo nog slechts met de grootste moeite spreken, volledig uitgeput van pijn en morfine. Hij trok me naderbij, mijn oor dicht bij zijn mond. “Jeroen, jij brengt vreugde in mijn leven, wát de mensen ook zeggen.” De zin

die alles goed zou maken. En: wat de mensen ook zeggen. Ik denk dat velen geen ruchtbaarheid geven aan de datum van hun zelfgekozen dood, ik maakte dat nu driemaal mee. Opeens zijn ze weg, zonder verder nog een woord. Toen ik hoorde dat Leo vertrokken was, met zo een stille trom, kwamen de slotregels van een bekend verhaal van Nescio in mijn gedachten.

Op een zomermorgen om half vijf, toen de zon prachtig opkwam, is hij van de Waalbrug gestapt. De wachter kreeg hem te laat in de gaten. “Maak je niet druk, ouwe jongen,” had Japi gezegd, en toen was i er afgestapt met zijn gezicht naar het Noord-Oosten. Springen kon je het niet noemen, had de man gezegd, hij was er afgestapt. Op zijn kamer vonden ze zes briefjes aan de muur met G.v.d. er op en één met “Ziezoo”.

De rivier is sedert naar het Westen blijven stroomen en de mensen zijn blijven voorttobben. Ook de zon komt nog op en iederen avond krijgen mensen het Nieuws van den Dag nog. ■

Leo, Pim en Jeroen

Schaken met de rechterhand van Tito

door Jaap van Velzen

In den vreemde

Rond het jaar 1974 ontspande ik mij met mijn geliefden in het dromerige Kroatische dorpje Rovinj in Istrië aan de Adriatische kust, in wat toen nog Joegoslavië was. In het kleine pittoreske haventje lag een luxe militair schip met drie dekken. Op het platte achterdek stond een snelvuurkanon van een behoorlijk zwaar kaliber. De nationale vlag wapperde op het achtersteven, de militaire wacht bij de loopplank en de met veel koper beladen officier op de brug gaven een zekere belangrijkheid aan het schip. Dit zwaarbewapende schip, voorzien van zware twinmotoren en een scherpsteven, was de boot van president Tito van Joegoslavië.

Zelf was hij niet aan boord op dat moment, wat ik jammer vond want ik had graag eens met hem in debat willen gaan over zijn filosofie van de “derde weg”. Het was in de tijd dat Tito de etnische ideologen van het uiterst rechtse, nationalistische Servië flink onder de duim moest houden. Hoewel ik tegen dictators ben vond ik Tito eigenlijk wel een goede dictator, omdat hij de ruziënde ingewikkelde bevolkingsstructuur in de Balkan tot een eenheid probeerde te vormen middels het streven naar een federatie, zodat ze ophielden elkaar af te slachten.

■ Galante heer

Doordat wij een gehuurd flatje bewoonden aan de buitenhaven-kant van dit pittoreske plaatsje, zat ik regelmatig op een bankje naar het vredige havengebeuren te kijken met uitzicht op die mooie blauw Adriatische Zee, waar deze boot als enige lag aangemeerd. De kapitein van Tito's schip was een spraakzame galante heer in legeruniform. Zwaar behangen met koperen dingen en gekleurde insignes en hier en daar een onnodig wit koord. Hij hing af en toe over de reling van de brug en na enkele dagen zwaaiden we naar elkaar.

Op een dag ontmoette ik de kapitein in een ontspannen weekend uniform zonder tierlantijnen in de lokale havenkroeg. Ik zat er al enige tijd toen de kapitein tegenover me ging zitten aan de tafel waar ik een spelletje schaak volgde van twee autochtonen. Hij kende hen blijkbaar goed want over en weer werden grappen gemaakt. Hij was spraakzaam en had een prachtige lage bas. Hij wenkte mij bij een ander vrij tafeltje plaats te nemen. Ik dacht dat wordt schaken, veranderde van plek en schoof aan, maar het liep anders.

Onze conversatie ging in het Duits, waaraan ik een grondige hekel had, opgelopen door de Duitse bezettingsherinneringen van '40-'45, waardoor ik lang heb geweigerd één woord Duits te spreken. Ik deed dus water bij de wijn, want Engels sprak hij niet.

■ De werkelijke gang van zaken

We raakten na wat glaasjes enigszins op vertrouwelijke voet en na wat doorvragen van mijn kant probeerde hij Tito's dictatoriale strategie uit te leggen in zake de broodnodige aanpak van Servië en het afhouden van de opdringerige Russische dominante houding. Hij vond het nuttig zo'n wereldvreemde Hollander nu

eens de werkelijke gang van zaken uit te leggen met betrekking tot de Balkan. Want in het Westen publiceerden de media veel gezwam over Joegoslavië..

Ik was vereerd dat de 'rechterhand' van Tito zulke vertrouwelijke zaken openlijk en vrij met mij besprak.

Door deze politieke gesprekken kwamen we als vanzelf op het schaakspel terecht, want politiek is immers ook schaken, waar hij zelf, maar ook Tito een groot liefhebber van bleek te zijn. Na enkele in de keel brandende glaasjes slivovitsj nodigde ik deze aardige kapitein uit voor een partijtje schaak, maar hij reageerde afwijzend. In deze kroeg kon hij als officier en schipper van de president niet gaan zitten schaken. Dat was onmogelijk! Dat moest ik begrijpen. Ik begreep hem en nodigde hem uit in ons gehuurde flatje aan de haven, maar dat kon ook weer niet. Ik zou eerst gescreend moeten worden voordat hij als Joegoslavisch officier een voet in mijn flat zou kunnen zetten en daar voelden we beiden niets voor. Wat wel kon was bij hem thuis, want hij woonde ook in Rovinj.

■ Borrelglaasjes

De volgende avond betrad ik zijn bescheiden woning. Hij was losjes gekleed en had zijn uniform thuisgelaten. Enthousiast liet hij mij binnen. Het schaakspel stond pontificaal opgesteld midden in de woonkeuken op een vierkant tafeltje bekleed met een foeilelijk glimmend

plastic tafelkleedje met een schreeuwend felgekleurd bloemenmotiefje. Naast het schaakbord stonden twee lege borrelglaasjes klaar.

Na een inleidend beleefdheidsgesprekje knipte hij met zijn vingers en vanachter een gordijn kwam een vrouw te voorschijn. Haar hoofd was omwonden met een te grote rode hoofddoek. Zij had een fles slivovitsj in haar hand en schonk ons beider glazen vol tot aan de rand. Zonder dat er een woord met haar werd gewisseld, verdween ze weer achter het gordijn. De kapitein stond op, nam een plechtige houding aan, sloeg de hakken tegen elkaar en sprak een welkomstwoord.

Hij nodigde mij uit met hem te klinken op president Tito, de toekomst van Joegoslavië en broederschap in het algemeen. Verbouwereerd en verast stond ik ook op en probeerde dezelfde officiële houding aan te nemen als mijn gastheer, zonder echter met mijn hakken te klikken. Daar had ik nare associaties mee! We tikten de glazen tegen elkaar en nog voordat ik er erg in had gooide de kapitein de hele inhoud in één klap naar binnen en keek verwachtingsvol naar mij. Ik kon niet anders dan volgen en deed hem snel na. Eenmaal weer op mijn stoel zittend met een verbrande bek, knipte hij weer met zijn vinger en zijn slavin, die bescheiden naar de grond bleef kijken, vulde onze glazen voor de tweede maal zonder ook maar een woord te zeggen en verdween weer achter haar gordijn. Toen, terwijl hij het glas weer ophief, sprak hij: 'Lass uns spielen', gooide wederom de inhoud van het glas in een teug naar binnen, knalde het glas op tafel en speelde driftig e2-e4.

Strijdplan

Ik volgde zijn voorbeeld, knalde mijn glas op tafel en speelde mijn afgedwongen antwoord zonder nadenken, e7-e5. Ik probeerde zo rustig en zelf verzekerd mogelijk over te komen door zo snel te zetten zoals hij. Geen flauwekullige twijfels laten zien, was mijn strijdplan. Het feest was begonnen!

Door zijn bravoure was ik behoorlijk onzeker geworden en kon weinig concentratie opbrengen. Vooral ook omdat na elke zet die ik deed, hij meteen demonstratief en luidruchtig een tegenzet deed, schijnbaar zonder nadenken. Ik werd er behoorlijk nerveus van. Mijn toch al niet te grote schaakkennis werd al snel zichtbaar op het bord. Binnen

no time stond ik mat.

Hij knipte weer met zijn vingers en voegde er nog een onverstaanbaar commando aan toe en hup daar was het sla-vinnetje weer, vulde onze glaasjes, verdween weer achter het gordijn en kwam dit keer terug met twee bakjes olijfses om daarna weer devoot te verdwijnen. Terug in haar hok, dacht ik nog. De kapitein sprak mij moed in voor de volgende ronde, goot zijn glaasje weer in een teug naar binnen en nodigde mij uit met wit te openen. De moed was mij bij voorbaat al in de schoenen gezonken en ik dronk wat beverig mijn glaasje leeg en zette, ogenschijnlijk kordaat, mijn witte koningspaard buitengaats. Het hoeft geen betoog dat ik ook in

deze tweede partij in korte tijd genadeloos ten onder ging. Mijn lijden was kort maar heftig.

De beste van heel Joegoslavië

Na afloop vroeg ik hem met dubbele tong of hij van Tito kon winnen. "Onmogelijk, hij is de beste van heel Joegoslavië" zei hij schaterend toen hij mij uitliet. En terwijl we elkaar bij het afscheid de hand schudden, zei ik: 'Viele Grüßen an Ihren President'. 'Das wil ich gerne tun', lachte hij en sloot de deur achter me. Hij verborg zijn teleurstelling, want hij had natuurlijk graag een echte schaakpartij gespeeld! Wat heb je nou helemaal aan zo'n Hollandse vakantie-ganger! ■

SCHAAKSTUDIES

De oplossingen van deze schaakproblemen staan op pagina 48

1. Wit maakt remise

2. Wit wint

3. Wit maakt remise

4. Wit maakt remise

Over de cursus 'Mentaal fit achter het schaakbord'

door Dick van Dam

Hoofd-
&
bijzaken

Het leek het bestuur van Caissa een goed idee om speciaal voor leden een workshop over mentale weerbaarheid te organiseren. Op 8 maart jl. heeft deze workshop plaatsgevonden in het Max Euwe-centrum met ex-topschakers Anne-Marie Benschop en Paul van der Sterren als gidsen.

Ze openden met een interessante stelling: 'Je speelt om te winnen, daar is geen enkele twijfel over. Maar als winnen je enige doel is, maak je een goede kans om te verliezen.' Paul liet in dat verband enige passages uit zijn boek *Zwart op Wit* de revue passeren. Het boek gaat heel open in op zijn mentale wederwaardigheden tijdens zijn boeiende carrière. Anne-Marie wees erop dat er een leerwens in je spel moet zitten en dat 'mentale ruis' het genieten vaak verhindert. De balans tussen bezig zijn met leren, genieten en resultaat wordt erdoor verstoord. Zij schotelde ons deze formule voor:

Resultaat = potentiële kracht – mentale ruis (of + mentale kracht)

Wat doe je verder tegen die rochelende ouwe knar als tegenstander? En wat na een

zwakke zet? Of als je steeds weer in tijdnood komt? Las heel bewust een moment van ontspanning in, was het advies, bijvoorbeeld door je tijdelijk te concentreren op je lichaam. 'Gedisciplineerde ontspanning', noemde Paul dat. Je kunt dan weer relaxeren, of objectiever naar je partij kijken en tijdig de (winst) verwachting bijstellen. Ivo Timmermans kon dat beamen. Sinds een dramatische partij in Wijk aan Zee speelt hij ontspannen en rijgt hij de winstpartijen aan elkaar. Maar is dat wel zo ontspannen, of is het een handige truc het resultaat te verbeteren? De vraag lijkt mij dan ook niet of het resultaat minder belangrijk is, maar welke omstandigheden tot het beste resultaat kunnen bijdragen. Mentale fitheid is een glibberig thema. En eigenlijk trap je alleen maar open deuren in.

Natuurlijk weten we allen dat de soevereine instelling boven het gepruts van de ander te staan de voorkeur verdient (zolang de ander het niet merkt) en dat voor die ander de olympische gedachte een strohalm is. Dat alles neemt niet weg dat het een interessante avond was. Het is goed je eens met dit thema bezig te houden. Boeken worden volgeschreven over openingen, tactiek en listige valletjes. Zij krijgen echter pas betekenis als wij daar ook nog lol aan beleven. Dat geldt voor de individuele schaker én voor het team, zo kwam nog ter sprake. Het teamresultaat wordt wel degelijk bevorderd door een seizoen lang met hetzelfde team te spelen. Als het even kan, pak je na afloop ook nog even met z'n allen een pintje. Het illustere Caissa 13 geeft het beste voorbeeld! ■

Anne-Marie Benschop geeft ook individuele mental coaching door bijvoorbeeld jouw partij samen te bespreken (www.yourself.nl). Het boek **Zwart op Wit** (New in Chess) van Paul van der Sterren belicht de schaaksport eens van een andere kant.

Wie is die schaker?

Karel van der Weide

door Wim Suyderhoud

Het zal u niet zijn ontgaan: GM Karel van der Weide, meervoudig clubkampioen in de jaren negentig, is opeens terug in de interne competitie van Caissa. Hij is inmiddels 38 en heeft door drukke werkzaamheden lang niet op zijn niveau geschaakt, een verhaal dat we helaas vaker hebben gehoord van Nederlandse topschakers. Nu hij zijn baan onlangs is kwijtgeraakt, moeten de inkomsten ergens anders vandaan komen. Hoewel zijn woonkosten laag zijn, levert het baantje dat hij vond bij de posterijen bij lange na niet voldoende op om rond te komen. Wat te doen? Een portret van een oude bekende met uitgesproken opvattingen.

Terug op het oude nest, doet dat je iets?

Dat ik op dit moment bij Caissa schaak, is voor mij puur functioneel. Ik wil ingespeeld raken om zo snel mogelijk weer resultaten te kunnen boeken. 'Lydia' ligt dicht bij mijn woning. Ik heb overigens nooit echt van schaken gehouden, dus ook niet van het verenigingsleven. Het klinkt misschien hard, maar vroeger voelde ik me evenmin betrokken bij de club, misschien omdat ik altijd een broodschaker ben geweest.

Dat werd vaak negatief uitgelegd. Toenmalig voorzitter Errit Petersma noemde me

'Ik heb nooit echt van schaken gehouden'

een geldwolf. Een zakelijke relatie met de club is wel zo gepast in mijn positie. Ik vind dat mensen als Ree en Van

der Sterren de markt bederven door onbetaald mee te spelen op het hoogste niveau. Dat druist in tegen mijn arbeidsprincipe. Mijn positie is verder niet echt prettig: ik moet gezien mijn staat van dienst van iedereen winnen en helaas gebeurt dat niet altijd. Zo kan ik aan de andere kant ook niet zeggen dat ik het bevredigend vond toen ik vorige week Arno Bezemer versloeg. Het was gewoon een partij. Veel verschil met vroeger zie ik niet op de club. Het Oranjestad was destijds net zo afgeladen als Huize Lydia nu. Jeanne Potters klaagde toen ook dat er mannen op het vrouwentoilet gingen.

Hoe is je relatie met je vader? Jullie zijn bij Caissa nu verenigd.

Dat is wel handig, want verder spreek ik hem niet zo vaak. We hebben op schaakgebied bijvoorbeeld geen enkel contact vanwege het onderlinge niveauverschil. Het is ontluisterend om te zien hoe hij is afgezaakt. Hij

had vroeger 2400 elopunten, wist je dat? Hij ziet er goed uit voor zijn leeftijd, maar zelf zegt hij niet voor niets dat de ouderdom een ramp is. Scherpste, drive en uithoudingsvermogen verdwijnen als sneeuw voor de zon. Vroeger nam hij me overal mee naar toe waar hij speelde. Daar heb ik veel aan gehad. En ik kon natuurlijk gebruik maken van zijn enorme schaakbibliotheek. Zoals zoveel vaders was hij een slechte opvoeder, maar hij deed het eigenlijk niet zo slecht als schaakpedagoog. Hij was niet pushy, hield afstand. Dat had misschien ook een persoonlijke reden. Hij kon vaak niet goed aanzien wat er op mijn bord gebeurde. Ik herinner me dat hij zich in afgrijzen uit de voeten maakte toen ik een keer een toren verloor. Wat hij toen niet meer heeft gezien, is dat ik de partij nog won omdat mijn tegenstander zijn dame weggaaf.

Op welk niveau wil je nu acteren?

Ik ben met het klimmen der jaren zelf ook behoorlijk achteruit gegaan. Gisteren heb ik in de Bundesliga verloren van iemand met 400 punten minder. Ik deplaceerde een paard op h1! Daar rijd je dan voor naar Duitsland en terug. Hoe lang hou je dat vol? Niet lang, vermoed ik. Zo gauw ik een behoorlijke baan vind, stop ik er meteen weer mee. Ik ben er niet eens in geslaagd het Wil

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇ *De buschauffeur won van de postbezorger* ◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

Haggenburgtoernooi te winnen. Ha!, daar won de buschauffeur [Wim Luberti, red.] van de postbezorger. Ik heb

vorige week wel een toernooi in Duitsland gewonnen, maar vraag niet hoe. En vraag ook maar niet wat je daarmee verdient. Ik kan het thuis niet meer opbrengen om veel te studeren. Vroeger bestudeerde ik regelmatig openingen met Eelke [IM Eelke Wiersma, red.] en dat had tot gevolg dat ik met een vracht kennis naar toernooien toog. Hij heeft daar geen tijd meer voor nu hij vader is. Een enkele keer kijken we nog wel eens naar een stelling. Nee, spelen bij Caissa is voor mij een bittere noodzaak. Om de motor te laten draaien, de aftakeling tegen te gaan. Misschien kan ik op deze manier nog een niveau van 2500 elopunten terugkrijgen.

Hoe staat het volgens jou met het schaken in Nederland?

De situatie is natuurlijk rampzalig. Bijna alle toernooien staan op de tocht. Er is sprake van amateurisme in de mees-terklasse met slecht betaalde schakers. Het trainingssysteem van de KNSB ligt op zijn kont. Onze beste schakers, Giri, Sokolov en Tiviakov zijn geen Nederlanders, dat zegt ook al veel. Schaken krijgt twee hele minuten zendtijd per jaar in Studio Sport. Mensen als Hans Böhm zijn er in al die jaren alleen in geslaagd zichzelf te promoten. De verslaggeving van schaakjournalisten is abominabel. Iedereen plempt maar wat op een site. En wat krijg je dan? Slechte stukken van onderbetaalde mensen. Kijk bijvoorbeeld maar eens op schaaksite.nl. Het schaakmagazine van

de bond is in het internettijdperk mosterd na de maaltijd. En een mooi tijdschrift als 'Matten' komt al minder vaak uit en kan zeer waarschijnlijk niet blijven voortbestaan. Natuurlijk gaat het me aan het hart. Ik heb deel uitgemaakt van die wereld. Timman en Sosonko schaakten in de gouden tijden. Die tijden komen nooit meer terug. Mijn vrienden vonden me altijd zwartgallig als ik dit soort dingen zei. Schrijf dit maar op: ik vind mezelf een realist. Er zijn geen opvolgers voor goede schaakleraren als Cor van Wijgerden, Eddy Sibbing en Jeroen Bosch en dat is eeuwig zonde. Als ze mij bij de bond een baan als coördinator aanbieden, zou ik daar wel op ingaan, ja, als ze maar genoeg betalen.

Wat zou je de jeugdspelers van Caissa willen meegeven?

Ik zou ze ontraden om serieus te worden met schaken. Er is geen geld en geen perspectief. Status krijg je niet en voor de vrouwen hoeft je het ook niet te doen.

Aha, daar zijn we bij een favoriet onderwerp van je: vrouwen. Je bent het nog eens met Donners oude adagium dat ze niet kunnen schaken?

Jazeker. Misvattingen moeten bestreden worden. Vrouwen krijgen veel te veel aandacht. Onze maatschappij is nog immer te politiek correct. Het is gebruikelijk geworden om minderheden uit te nodigen, daarom zie je tegenwoordig relatief veel vrouwen op het

hoogste niveau in de schaakwereld. Het is puur exotisme en het doet ze absoluut geen goed. Vrouwen zijn zonder uitzondering over het paard getilde figuren. Het kan voor

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆
*Vrouwen zijn
 zonder uitzon-
 dering over het
 paard getilde
 figuren*
 ◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

mij allemaal niet maskeren dat ze grote beperkingen hebben. Kijk, genieën en randfiguren zijn vrijwel altijd mannen. Mannen zijn extreem, vrouwen veel minder. Dat jonge vrouwen het nu zo goed doen in het onderwijs is een gevolg van de feministische cultuur. Het onderwijs wordt gedomineerd door vrouwelijke leerkrachten. De hele maatschappij is aan het vervrouwelijken. Die feministische cultuur is vernederend voor mannen. Ze mogen niet meer laten zien waar ze goed in zijn: competitie en presteren. Terwijl vrouwen niets liever willen dan een man die ze kan onderhouden en het geld binnenbrengt. Ze gooien dus systematisch hun eigen glazen in. De ambitie van vrouwen verdwijnt als ze een man tegenkomen waarmee ze kinderen willen. De jongens van tegenwoordig zijn watjes. Machismo zie je alleen nog bij immigranten. In Nederland

wordt vrijwel nooit meer echt een beslissing genomen vanwege de van bovenaf opgelegde feministische cultuur. Natuurlijk, je hebt ze nodig; een plastic pop heeft zo haar beperkingen. Vaak zijn ze verraderlijk mooi. Die sheiks met hun harems hebben het prima bedacht. Er zullen niet veel vrouwen zijn die dit stuk lezen, dus ik kan zeggen wat ik wil. Maar ik wil niet dat de mensen denken dat mijn standpunten voortkomen uit mijn huidige situatie. Ik roep dit al 10 jaar! Het zijn meereendeels mijn eigen standpunten, maar sommige dingen – bijvoorbeeld wat betreft onderwijs, vrouwen en maatschappij – heb ik ontleend aan grote denkers als Geert Hofstede, Michel Houellebecq en Renzo Verwer, die al jarenlang hierover publiceren. ■

Duel

Dinsdagavond, Huize Lydia. Het is januari, donker, koud. Binnen is het gelukkig warm en knus. Maar gezellig? Verbeten koppen zitten tegenover elkaar en gunnen elkaar niets. De geest van de strijd in haar zuiverste vorm. Fascinerend, dat vindt ook fotograaf Olivier Garcia die duels vastlegt op de gevoelige plaat, en ook op film. Hij bezocht de clubavond en verzamelde er materiaal. Hij weet nog niet wat hij er precies mee wil doen, maar in afwachting daarvan tonen we alvast deze prachtige foto van Jaap van Velzen en Ben Oude Brunink.

foto Olivier Garcia

Vuur en waterschildpadden

door Eric Coppoolse

Aylin viel me voor het eerst op toen ik haar zag toekijken bij een schaakpartij. Dat toekijken was niet zo bijzonder, wel h  e ze het deed. Ze stond op één been als een balletdanseres, zonder haar evenwicht te verliezen. Maar ze kan niet alleen toekijken, ze kan zelf ook heel goed schaken. Reden genoeg voor een interview!

Ze vertelt dat ze al eens is geïnterviewd, toen ze bij het Hermitage museum in Amsterdam was, door een vrouw van het museum. Er stonden allemaal mensen omheen met een microfoon en een camera. Bij ons interview staan er binnen de kortste keren ook allemaal kinderen omheen!

We beginnen bij het begin: wat is je volledige naam?

Aylin Ates. Aylin betekent volle maan, en Ates betekent vuur. Het zijn Turkse namen, mijn vader is Turks, vandaar. Maar nu zijn mijn ouders al twee jaar gescheiden, sinds ik 8 was. Nu ben ik al 10, sinds 26 februari, toen was ik jarig. Voor mijn verjaardag heb ik een tablet gekregen, een soort iPad. Het leukst daaraan vind ik de spelletjes, mijn favoriet is Ninja Jump - daarin komen allemaal ninja's uit de lucht vallen. Op

mijn verjaardag wilden mijn zussen Hazal en Roos me opmaken, maar ik hou helemaal niet van make-up! Het is wel leuk om oudere zussen te hebben (Hazal is 16, Roos 21), ik heb nooit een oppas nodig en ik krijg mooie kleren van ze.

Hebben je zussen je ook schaken geleerd?

Nee, schaken heb ik geleerd van mijn stiefvader. Daarna was er schaken op school, Philip was daar ook, en ben ik meegegaan naar een toernooi. Dat was bij Caissa. Ik zit nu al meer dan

een jaar bij Caissa. Het is heel leuk hier. Ik zou ook niks willen veranderen, het is eigenlijk gewoon perfect!

Wat vind je eigenlijk zo leuk aan schaken?

Dat je goed moet denken. Ik vind alle denkspelletjes leuk. Winnen vind ik niet zo belangrijk. Ik vind het ook niet erg als het niet helemaal stil is, een beetje praten bij de partij is juist wel gezellig. Behalve schaken vind ik het ook leuk om gewoon buiten te spelen. Op school voetbal ik altijd met de jongens in de pauze.

Geen ballet?

Nee, ballet doe ik niet aan.

Even iets heel anders: maak eens een tekening van jezelf. Waarom heb je jezelf zo getekend?

Dat zie je toch aan de tekening? Ik hou van kletsen!

Waar hou je nog mee van?

Ik hou van dieren! Als ik een dier zou zijn, zou ik een schildpad willen zijn. Die zijn schattig. En het liefst een zeeschildpad, die zijn het mooist.

Over dieren gesproken, ken je Donald Duck? Ik ga je nu een paar Duckvragen stellen. Als je Dagobert Duck was, dan...

Dan zou ik met de hele familie op vakantie gaan naar Dubai. Zij zijn daar al geweest, maar ik nog niet. Dan ga ik lekker zwemmen in het zwembad.

Als je Madam Mikmak was dan...

Weet ik eigenlijk niet, maar ik zou niks kwaads toveren in ieder geval.

Mijn grootste Goofy-moment (blunder) was...

Ik laat soms eten op de grond vallen, bijvoorbeeld spaghetti. Gelukkig vindt mijn moeder dat niet zo erg.

Als ik Willy Wortel was dan...

Dan zou ik een hele grote schaar uitvinden waarmee je grote stukken papier in één keer kan doorknippen.

Willy Wortel is een uitvinder, Madam Mikmak een heks. Weet jij al wat je wil worden als je groot bent?

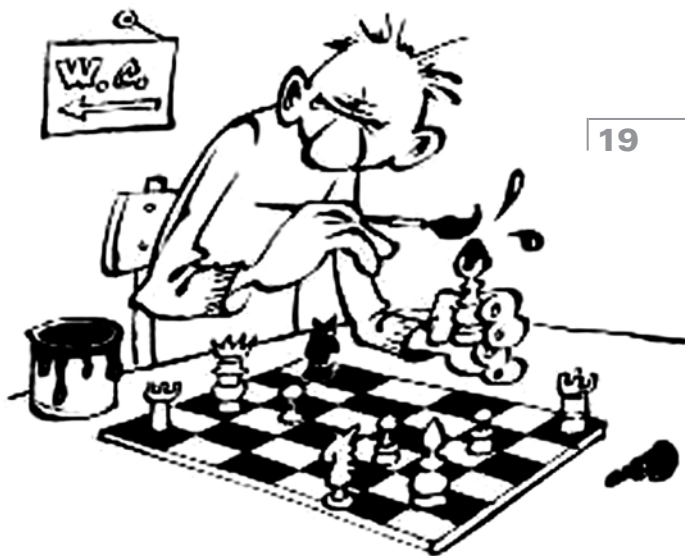
Psycholoog! Als iemand dan een probleem heeft, dan kan ik diegene helpen.

Het interview is alweer afgelopen. Als laatste mag je nog iemand een pluim geven!

Die geef ik dan aan Francesca en Shosha, omdat ze mijn vriendinnen zijn! ■

Cartoon-time!

Deze cartoon is van een bekende tekenaar. Maar het liefst zien we een tekening van jou! Het hoeft niet mooi te zijn. Of grappig. Probeer maar eens wat! Geef je tekening aan je schaaktrainer, of aan Jan. Maar zeg er wel bij dat het voor CaissaNieuws is!

Profylaxe

door René Pijlman

Twee schaakvrienden barstten onafhankelijk van elkaar in lachen uit toen ik ze vertelde hoe ik me had voorbereid op mijn Tata-tienkamp: ik heb het thema 'profylaxe' bestudeerd. Zowel hun reactie, als het feit dat ik me pas na zo'n 25 jaar schaken met dit thema bezighoud, zegt wel iets: het idee wordt onder amateurs niet helemaal serieus genomen. Profylaxe wordt hooguit gebruikt als uitvlucht, ter verklaring van een mysterieuze of zinloze zet.

■ Wat is profylaxe?

In de geneeskunde verstaat men eronder: het nemen van maatregelen ter voorkoming van aandoeningen. Tandendoetsen valt er bijvoorbeeld onder; en gezond eten. In de schaakwereld werd 'profylaxe' in het begin van de vorige eeuw gemunt door Aaron Nimzowitsch. Hij gebruikte het begrip in eerste instantie in zijn boek *Mein System* (1925) met een nogal beperkte betekenis: een zet die een bevrijdende pionzet van

de tegenstander voorkomt of een strategisch belangrijk punt überdekt. Later zijn we er in de schaakwereld meer algemeen onder gaan verstaan: het spelen van een zet die mogelijk tegenspel van de tegenstander voorkomt, door een bepaalde manoeuvre onaantrekkelijk te maken of een kwetsbaarheid in de eigen stelling te elimineren. Profylaxe heeft dus een andere betekenis dan verdedigen, al is de grens soms niet messcherp te trekken. We spreken doorgaans van verdedigen als er een specifieke dreiging is, en van profylaxe als de stelling een potentiële dreiging wordt ontnomen. Anders gezegd, verdedigen reageert op wat de tegenstander doet, profylaxe anticipeert op wat de tegenstander zou kunnen gaan doen.

We kunnen zodoende drie motieven onderscheiden om een bepaalde zet te spelen:

1. Het eigen plan uitvoeren (een actieve zet);
2. Verdedigen tegen een

dreiging (een reactieve zet);

3. Een kwetsbaarheid wegnemen of een mogelijkheid van de tegenstander voorkomen (een profylactische zet).

■ Profylactisch denken

Toptrainer Mark Dvoretski geeft in zijn boek *Positional Play* (1996) een voorbeeld dat hij zelf bijzonder instructief vond toen dit hem als leerling werd voorgelegd. Het gaat om de volgende stelling, die o.a. voorkwam in de partij Reshevsky-Euwe in de WK-match van 1948. Zie diagram

diagram 1

1. Topschakers van die tijd speelden in deze stelling o.a. de redelijke zetten 12.d5 en 12.Tae1, maar ze bereikten geen noemenswaardig ope-ningsvoordeel. Keres vond een sterke verbetering. Wat is de beste zet voor wit? Leerling Dvoretsky gaf het na enig na-denken op. Zijn leermeester speelde 12 La2!! Hoe is het mogelijk dat zo'n zet voordeel oplevert en hoe kun je dat beredeneren? Daarvoor, legt Dvoretsky uit, moet je je af-vragen wat zwart wil en welke zet hij zou spelen. Een hele-boel kandidaatzetten hebben nadelen. 12... e4 faalt op 13 Pxe4. 12... Lxc3 13.Lxc3 e4 14.Pe5 is prima voor wit. 12... exd4 13.exd4 geeft wit spel met de open e-lijn. Na 12... Te8 is f7 zwak. Na 12... h6 is Ph4 vervelend. Enzovoorts (voor meer zetten en varianten verwijs ik naar *Positional Play*). Zo lijkt 12... Lc7 de enige redelijke zet te zijn voor zwart. En dan blijkt de bedoeling van 12.La2: de loper onttrekt zich aan de aanval Pb6, kan later actief worden met Lb1, maar het belangrijkste is: 12.La2 Lc7? faalt op 13.Pb5! gevolgd door bijvoorbeeld 13... Lb8 14.Lb4 c5 15.Lxc5! met pion-winst. Door de enige con-structieve zet van zwart on-aantrekkelijk te maken, stelt wit hem voor grote praktische problemen. Dit voorbeeld inspireerde Dvoretsky om zich te verdie-pen in het thema profylaxe. Als schaaktrainer presenteerde hij later het idee van profylac-tisch denken dat hij om-schrijft als: 'de gewoonte om

jezelf voortdurend af te vra-gen wat je tegenstander wil doen en wat hij zou spelen als hij aan zet zou zijn, en het gevonden antwoord te gebrui-ken bij het kiezen van een zet'. Dat wil niet zeggen dat hij bepleit altijd profylactische zetten te doen. Alleen bij ster-ke mogelijkheden van de te-genstander moet je je eigen activiteit tijdelijk onderbre-ken; incorrecte of zwakke plannen kun je negeren. Ook benadrukt Dvoretsky dat pro-fylactisch denken niet gelijk staat aan slap, passief of de-

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆
*Een positionele
 profylaxe is soms
 moeilijk
 te onderscheiden
 van een
 zinloze zet.*
 ◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

fensief spelen. Zo kun je soms een kwetsbaarheid wegnemen door een goedgekozen actieve zet te doen die in het eigen plan past. Volgens Dvoretsky kunnen zelfs sterke schakers een flinke sprong voorwaarts maken door ervaring op te doen met profylactisch denken. Je kunt dit in allerlei stellingen toe-passen en je hebt nu eenmaal te maken met een tegenstan-der die net als jij op zoek is naar ideeën. De optimale strategie bestaat daarom uit het uitvoeren van je eigen ideeën, gecombineerd met het

doorkruisen van de ideeën van de tegenstander.

In *Positional Play* geeft Dvoretsky meer voorbeelden. Met name zijn bespreking van de partijen Tseshkovsky-Dvoretsky (1975) en Karpov-Timman (1979) vind ik zeer de moeite van het bestuderen waard. Hij behandelt profy-laxe in zowel de opening, het middenspel (inclusief combi-naties) als het eindspel. Deze verhandeling van Dvoretsky geldt als de beste moderne uitleg van het begrip 'profy-laxe'.

■ Profylactische speelstijl

Veel clubschakers hebben een voorkeur voor tactisch spel, met aanval en initiatief, waar-bij ze soms wat actief tegen-spel voor lief nemen. Het eni-ge dat telt is immers wie als eerste mat geeft. Maar er zijn ook schakers met een profy-lactische speelstijl, die het verhinderen van tegenspel als hoogste prioriteit hebben. Partijen van deze spelers heb-ben doorgaans een rustig en positioneel verloop. Tegenstanders met een tacti-sche voorkeursstijl kunnen ermee tot waanzin worden gedreven. Beroemde schakers met een profylactische speel-stijl zijn de oud-wereldkam-pioenen Tigran Petrosjan en Anatoly Karpov.

■ Concrete en posi-tionele profylaxe

Profylaxe kent twee verschi-jningsvormen. Concrete profy-laxe is gebaseerd op nauwkeu-rige berekening van specifieke varianten waaruit blijkt dat

een bepaald tactisch idee stukloopt op een tegenactie die mogelijk is door een kwetsbaarheid in de eigen stelling. Door die kwetsbaarheid weg te nemen (de profylaxe), verandert het tactisch idee van een latente dreiging in een reële dreiging. Positionele profylaxe is het elimineren van een kwetsbaarheid op algemene gronden, zonder berekening van varianten. Een positionele profylaxe is soms moeilijk te onderscheiden van een zinloze zet, en dat zal de reden zijn waarom het idee van de profylaxe onder amateurschakers een slechte naam heeft.

Herman Grooten vertelt op schaaksite.nl hoe enkele amateurs in 1993 hun kans schoon zagen toen de huidige wereldkampioen Visly Anand in de explicatieruimte verscheen. Op het demonstratiebord stond de stelling na: 1.e4 c5 2.Pf3 Pc6 3.d4 cxd4 4.Pxd4 Pf6 5.Pc3 d6 6.Lg5 e6 7.Dd2 Le7 8.0-0-0 Db6 9.Pb3 0-0 Zie diagram 2.

diagram 2

Waarom speelt wit in dit soort stellingen na 0-0-0 toch altijd Kb1, was de vraag aan de jonge Anand. Natuurlijk, het is een profylactische zet: a2 wordt gedekt en de witte

koning staat iets veiliger. Maar in deze stelling staat a2 al gedekt en is op de diagonaal c1-h6 voorlopig geen schaak te duchten. Is die zet Kb1 nou echt nodig? Het antwoord van Anand verbijsterde de aanwezigen. A tempo toverde hij de volgende variant op het bord: 10.Kb1 Td8 11.f4 d5 12.Lxf6 dxe4 en wit heeft het fantastische dameoffer: 13.Lxe7!! Txd2 14.Pxd2! Pxe7 15.Pc4 Dc7 16.Pb5+- Als de koning nu nog op c1 had gestaan, had zwart zijn dame met 16... Dxf4+ kunnen redden. Die mogelijkheid heeft wit met 10 Kb1 geëlimineerd en daardoor wint hij een dame terug en staat gewonnen. Een sterk staaltje van een concrete profylaxe.

Magnus Carlsen ging nog een stap verder in zijn partij tegen Hikaru Nakamura in het Tata-toernooi van 2011. In de volgende stelling, die is ontstaan na 17... Tfe8, is het profylactische Kb1 al gespeeld en staat de witte aanval op doorbreken. Zie diagram 3.

diagram 3

Wie zou hier niet ten aanval trekken met Pd4 en g6? Maar wat speelde Carlsen? Hij verzoon de prachtige zet 18 Ka1! In zijn partijbespreking na afloop (te zien op Youtube)

zei Carlsen: "Mijn plan was Pd4 om op enig moment op e6 te slaan of naar f5 te springen, maar ik maakte me zorgen om Pbc4: 18 Pd4 Pbc4 19 De1 Db6 en dan kan ik geen 20 Lc1 spelen wegens 20... Pa3+ 21 Ka1 Dxd4. Maar met de koning al op a1 is Lc1 heel simpel. Daarom vond ik Ka1 een slimme profylactische zet."

De sterkste hedendaagse schakers spelen dus nauwkeurig berekende profylactische zetten in scherpe aanvalspartijen, zodat hun eigen aanval niet wordt verstoord door tegenspel. De partij wordt gewonnen door de aanval, maar profylaxe speelt daarbij vaak een doorslaggevende rol. ■

Het eerste: een verloren seizoen?

Het eerste heeft de hooggespannen verwachtingen in de 1e klasse KNSB niet waargemaakt. Snel vergeten dan maar? Nee, want alleen al de volgende partijen van Rob Witt maken het tot een geslaagd seizoen.

In de vijfde speelronde in de thuiswedstrijd tegen Charlois/Europoort mocht Rob met zwart aantreden tegen Daniyal Saiboulatov, zie **diagram 1**. Na 27...Tg5

diagram 1

zag deze nors kijkende IM geen verdediging meer tegen Tg3 en gaf op. Hiermee had Rob een groot aandeel in overwinning van 5½ - 4½ op deze medefavoriet in de eerste klasse. Caissa mocht nog hopen op promotie. De zesde ronde bracht de uitwedstrijd tegen RSR Ivoren Toren. Rob speelde met wit tegen Leo Kranenburg. In zijn eigen woorden: “Een uitwedstrijd in Rotterdam, de stad waar ik ben opgegroeid. Misschien was dat de reden dat ik deze partij met jeugdig

optimisme aanpak.

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Nc3 Nf6 4.cxd5 exd5 5.Bg5 Bb4 6.e3 h6 7.Bh4 g5 8.Bg3 Ne4 9.Qb3 Bxc3+ 10.bxc3 h5 11.Be5 Een speculatief pion-offer. **11...f6 12.f3 fxe5 13.fxe4 exd4 14.exd4 c6** Zwart probeert de stelling overzichtelijk te houden. **15.exd5 Qxd5**, zie diagram 2. De mogelijkheid om een

diagram 2

toren te offeren, liet me niet los. Toen ik mijn 18^e zet zag en varianten waarmee ik een toren terugwon of de dame tegen twee torens, besloot ik het erop te wagen. **16.Bc4!? Qxg2 17.O-O-O Qxh1 18.Qc2!** De zwarte dame kan er niet uit en wit dreigt een toren terug te winnen. **18...Nd7?** Dit is zo ongeveer de

eerste zet die mijn tegenstander snel speelde. Toen ik na afloop in de bar de partij aan een paar teamgenoten liet zien, liet ik dit moment snel voorbijgaan. “Never spoil a good story”, pleegt Short te zeggen. Overigens had ik nog wel gezien dat het na 18... Kd8! hoogst onduidelijk is. **19.Qg6+ Kd8 20.Qxg5+ Kc7 21.Qg3+ Kb6 22.Nf3 Qxd1+ 23.Kxd1** Nu staat wit beter. Bovendien komt zwart in tijdnood. **23...Nf6 24.Ne5 Bg4+ 25.Kc1 Rhf8?** Beter was 25...Nd7. Een aardige computervariant is dan 26.h3 Bf5 27.Qf2 Rhf8 28.d5+ c5 29.Nxd7+ Bxd7 30.Qb2+ Kc7 31.Qh2+ Kc8 32.Qg1 en dankzij deze bijzonder fraaie damemanoevres staat wit beter. **26.Bf7!** Brengt Pc4+ in de stelling en d4-d5 omdat het zwarte paard nu ongedekt staat. Hier had ik voor het eerst het gevoel dat ik ging winnen. **26...Ne4 27.Nc4+**

Ka6 28.Qc7 b6 29.Qxc6 Nxc3? De laatste kans was 29...Rxf7 30.Qxa8 Nxc3 31.Nd6 en het is nog niet zo duidelijk als zwart 11 goede zetten binnen een minuut weet te produceren. **30.Nd6 Rac8 31.Qb7+ Ka5 32.Qxa7+ Kb4 33.a3# Mat!** Een diagram waard, zie

diagram 3

diagram 3. “Een briljante partij”, zei Hans Ree die naast me zat. Dat was aardig van Hans, maar een leuke koffiehuispartij lijkt een betere kwalificatie. Minder leuk was dat ons team met $5\frac{1}{2} - 4\frac{1}{2}$ verloor en daarmee de kans op promotie verkeken was.” ■

HET TEAM INTIEM

Het dertiende

door Roel Polak

Caissa 13 doet het dit seizoen erg goed. Wat heeft dat te maken met het feit dat het team wordt geleid door twee vrouwen? Wat voor een schaakploeg is het 13e Regiment der Caissanen, dat diepe voren heeft getrokken in het slagveld van de vierde klasse van de SGA? Onze oorlogsverslaggever bericht vanuit zijn tent of daaromtrent.

Mag ik u voorstellen in volgorde van hun strijderstalent: Aleks Varnica, 40; Jan Timmerman, 41;

Jord Hendriks, 49; Alexander Harkamp, 19; Anneke Wiggelendam, eeuwige jeugd; Dick van Dam, 70;

Leneke Visser, eeuwige jeugd; Roel Polak, 65. Nu alle veldslagen van seizoen 2011-2012 van Stalingrad tot Waterloo zijn uitgevochten, zie ik met weemoed in mijn opgeblazen borst terug op de eenheid van ons regiment. Een eenheid die werd gesmeed door kapitein Leneke en haar adjudant Anneke. Deze achtvoudige schaakcompagnie, die meer is dan de som der individuele strijders, moet nog één finaal gevecht leveren, maar zal sowieso promoveren en vervolgens uiteenvallen. U begrijpt de gemengde gevoelens in de opgeblazen borst. Zonder de huidige positieve Oedipale constructie zullen deze mannen-mannen, de Parcifals, de Siegfrieds en de Rambo's hun eigen weg moeten zoeken, zelf op hun hoede moeten zijn voor bizarre schijnoffers, schaakkuilen en blundermat zonder de troost

of het schouderklopje van de Moeder der smarten of haar adjudant. Geen kopjes thee meer, geen kippensoep, geen tissue om verdrietig in te snikken. Geen heilzame woorden voor onze verloren gewaande mannelijkheden.

■ De weg naar huis

Aleks Varnica. Hem kan je op pad sturen om een bermbommetje bij zijn tegenstander te leggen. Hij heeft het geduld om te wachten tot de tegenstander uit zijn hinderlaag komt. De korte metten die hij met de tegenstander maakt, spelen zich altijd af in de tijdnoodd fase en leiden soms tot hilarische taferelen. Jan Timmerman. Hollands welvaren, zwaar gebouwd en goed gemutst. Maar vergist u zich niet; Timmermans stalen glimlach ontwricht elk gevoel van victorie, dereguleert de prefrontale cortex en depersonaliseert de identiteit van de tegenstander. Er doet een verhaal de ronde dat zij die het opnamen tegen het 13e Regiment der Caissianen de weg naar huis niet meer konden vinden of hun eigen kinderen voor pionnen aanzagen. Alexander Harkamp. Dat is een bijzonder geval. Je zet hem aan elk willekeurig bord en hij wint in de meeste gevallen. Met zijn zachte oogopslag, zijn schijnbare naïviteit en empathische koelbloedigheid leidt hij de vijand naar het schavot en maakt hij glimlachend het touw van de valbijl los. Hij staat op, loopt weg en kijkt niet om. Wat die stomme Orpheus wel deed - we kennen de afloop. Wie

Leneke Visser met naast haar Dick van Dam en Jord Hendriks.

zelf hard toeslaat, is geen liefhebber van zachtgekookte eitjes. In tegenstelling tot Dick van Dam. De man die zijn tegenstander zoveel zelfvertrouwen geeft dat die de illusie heeft tegen zichzelf te spelen. De spiegeltechniek op basis van identificatie met de tegenstander (wel bekend in de psychoanalytische praktijk) – niet heel bekend in het schaakspel – werd uiterst geraffineerd toegepast, waardoor het slachtoffer Ome Dick, zoals wij hem noemen, langzaam ziet oplossen in zichzelf en de illusie heeft dat er niemand tegenover hem zit – het fata morgana-effect. Maar dan, dan slaat ome Dick toe. De vijand, verstrikt in zijn eigen matspinsels raakt schaakblind, wordt opgerold en buiten gevecht gesteld; 1-0. De zwakte van Dicks kunde zit hem in de tijdnoodd. Dan keert de identificatietechniek zich tegen hem. Paranoïde gedrag. Hij is zijn eigen vijand geworden. Hij begint te schuiven op zijn stoel. In zijn hoofd steken sneeuwstormen op waardoor hij het zicht op de stelling verliest. Zuchten en parelend zweet. Maar de Moeder der Zuchten en van de Genade

geeft hem na het gevecht de hoop op een beter schaakleven weer terug. Jord Hendriks. Tijdnoodspecialist en getalenteerd mijnenveger. Ik heb een keer tegen hem gespeeld: Koningsindisch. We waren snel klaar. Een paar mijnen op de h-lijn en een bermbom op f2 en de bretels van mijn koning sprongen los; mat. Deze Jord zit niet voor het bord en zit niet naast het bord. Het bovenlichaam schuin naar rechts weggedraaid, benen over elkaar gewrongen, leunend op de linker elleboog, kin in de muis van zijn hand, de vingers trommelend op de punt van zijn neus, de rechterarm spoorloos. Een volstrekt verwarrende houding voor zijn tegenstander, uitdrukkelijk ik-zit-hier-wel-maar-ik-benzo-weer-weg. Eens, Amstelveen 2012, raakte zijn tegenstander zó van slag dat deze uit wanhoop met de klok de wc invluchtte.

■ Nimfijn

Het Veni Vidi Vici-regiment heeft ook uw verslaggever nog binnen haar gelederen. De Isaac Babel van deze column, de Goya van de externe competitie. Hij speelt aan het

laatste bord en heeft als neo-Freudiaan alle veldslagen van Troje tot Stalingrad van commentaar voorzien. Hij moet het zeker niet van de bekende gevechtstechnieken der schaakkrijgskunde hebben. Wat betreft intieme gegevens, daar zijn er niet veel van bekend. Hij zit meestal in zijn tent. Toch is er een verhaal over hem te vertellen. Hij was vierenzestig jaar en speelde met wit tegen een nimfijn van zestien lentes. Tot zijn grote ontsteltenis moest hij op deze leeftijd meemaken dat zijn aandacht vanaf het begin van de partij volledig werd verduisterd door de ontluikende borsten van zijn tegenstandster, die hem door haar schetterende decolleté, hetwelk zachtruisend en

zuchtend op en neer rees, zijn kostbare dame ontroofde waardoor deze nimfijn de heer Polak dwong deze onschuldige schaakpartij heel snel op te geven en zijn verwarde hoofd in de schoot van zijn kapitein te leggen. De toegang tot al het vrouwelijke wat het schaakspel te bieden had, was hem die avond binnen dertig minuten door deze wraakgodin afgenomen. De nimfijn was zich oprecht van geen kwaad bewust; dat is de ware nimfijn.

Intieme vraag

De vruchtbare kern van het 13^e Regiment der Caissanen is het duo Leneke Visser en Anneke Wiggelendam. Er zijn in de geschiedenis van de schaakkrijgskunst geen

vrouwelijke kapiteins met adjudant aan te wijzen die het geloof in de overwinning zó grijpbaar wisten te maken. Door de pionnen, torens, paarden, lopers, dame en koning zo met hun vrouwelijke ziel te bevruchten, groeide voor de mannelijke gladiatoren van het 13^e het hele schaaktheater uit tot een noodzakelijke daad van urgentie.

Ik eindig met een intieme vraag. Als de strijd lust van ons mannenregiment gevoed wordt door het vrouwelijke, wat zal dan de bron zijn van Visser en Wiggelendams eigen strijd lust? Noch bij Freud noch bij Donner heb ik een bevredigend antwoord kunnen vinden. ■

SCHAAKPROBLEMEN

De oplossingen van deze schaakproblemen staan op pagina 48

1. Wit geeft mat in twee

2. Wit geeft mat in twee

3. Wit geeft mat in twee

4. Wit geeft mat in drie

5. Wit geeft mat in drie

6. Wit geeft mat in vijf

Partij van de maand

door Eric Coppoolse

De Partij van de Maand wordt geselecteerd uit de partijen die als 'Partij van de Week' al op onze website zijn gepubliceerd. De partijen worden beoordeeld op originaliteit, esthetiek, commentaar, moed en spanning. Het gaat dus nadrukkelijk niet om de objectieve kwaliteit van de partij.

De Partij van de Maand begeeft zich regelmatig op het terrein van de 'mooiste partij'. Dit genre wordt belichaamd door de *Immergrüne* van Anderssen: een rücksichtslose aanval waarbij niet op een dame meer of minder wordt gekeken, en die wordt bekroond met een uniek mat. Binnen dit genre is er een aantal klassieke spelbeelden, waarvan bijvoorbeeld de minorpromotie en het dubbele loperoffer al eens voorbijgekomen als PvdM. De winnaar van deze maand is een nieuwe klassieker in dit genre. Welke? Leest verder et êtes étonné!

■ Tour d'échecs

Ondanks de uitzonderlijke kwaliteit is de winnaar ditmaal geen Matterhorn die ver uittorent boven een zacht glooiend heuvellandschap - dat doet geen recht aan de overige kandidaten. Samen met de winnaar zijn ze als de koningininnerit van de Tour de France naar l'Alpe d'Huez, waar pas begonnen kan

worden aan de mythische slotklim nadat de Col du Télégraphe and de Galibrier getrotseerd zijn. Genoeg gepraat nu, laat de koningininnerit van de Tour d'échecs beginnen!

We gaan meteen stevig van start met Paul Schipper - Olaf Ephraïm. Paul heeft met krachtig openingsspel al snel een winnende stelling opgebouwd, zie diagram 1. Waar

diagram 1

Paul zich normaal wel twee keer bedenkt om de middel-lijn over te steken, heeft hij hier niet minder dan vijf stukken op de helft van de tegenstander! En ook nog eens op een rij! Dat wint altijd, dat weet elke schaker. Er volgde nog **22...Pe6 23.Lxe6+ Dxe6**

24.Lf4 Tac8 25.Td6 Dxa2 26.Dd5+ Dxd5 27.Txd5

Txc2 28.Txb5 met een gewonnen eindspel.

Na deze pittige start kunnen we nu even bijkomen met een paar kleine colletjes. Roel van Duijn liet zich verrassen door een klassieke desperado in Van Duijn - Alexander Flick, zie diagram 2. Jeugdtalent

diagram 2

Alexander speelde sterk **8...**

Pxe4! 9.Lxe7 Pxc3 10.Lxd8

Pxd1 11.Lc7 Pxb2 met pionwinst - maar won niet.

Peter Doggers - Albert

Riemens kende een interes-

sante opening, zie diagram 3.

diagram 3

Na 7.Lxf6 exf6 8.Lc4 Lg7 9.Pdb5 lijkt de zwarte stelling aan diggels, maar in werkelijkheid heeft zwart volwaardig tegenspel - maar wit won toch.

Bent u alweer wat bijgekomen? Gelukkig, want nu dient er weer een tandje bij voor Eric Coppoolse - Johan van Hulst. Bovengetekende wikkeld met een dame-schijnoffer af naar een gewonen eindspel, zie diagram 4.

diagram 4

Er volgde 37.Txh6! Txh6 38.Dh7+!! Txh7 39.Txh7+ Kg8 40.Txe7 bxa4 41.Txe6. Maar Johan heeft met zijn 101 (!) jaren al voor heter vuren gestaan, was dus niet onder de indruk en maakte overtuigend remise.

Nu gaan de benen echt kraken, want een zware col dient genomen met Hugo van

diagram 5

Johan van Hulst is nog bijna wekelijks present op de clubavond.

Hengel - Harmen van den Berg, zie diagram 5. Hoort die loper daar wel op f6? Hugo beantwoordde deze vraag overtuigend met een vernietigende aanval: 17.Ld3 g6 18.Dh3 Tfc8 19.Lxg6! fxg6 20.Dxe6+ Kf8 21.Pd5 Dd8 22.Pxe7 Pxe7 23.exd6 Pf5 24.Lxd8 Lxd8 25.The1 Tac8 26.De7+ Pxe7 27.dxe7+ en Harmen vond het mooi geweest.

■ L'Alpe d'échecs

Bent u moe? Begrijpelijk. Maar nu moet u pas echt aan de bak in de slotklim naar l'Alpe d'échecs! U zult mogelijk de eindstreep halen, al een hele prestatie. Maar winnen zult u niet. Want als een ware Gert-Jan Theunisse op doping soleert Angelo Spiler naar de top met een dubbel torenoffer en ondekbaar mat tegen een heuse grootmeester - die hebben we tegenwoordig ook al in de interne. Angelo, neem je welverdiende plaats in in de galerie der groten en laaf je aan de weldra jouw kant opkomende fles wijn!

Angelo Spiler - Karel van der Weide, Caissa Intern, 7 februari 2012 (Commentaar Angelo Spiler.)

1.e4 e6 2.d4 d5 3.e5 c5 4.c3 Pc6 5.Pf3 Ph6 6.dxc5 Lxc5 7.b4 Lb6 8.Lxh6 Deze afruil hoeft niet, maar met de zwarte loper op b6 die niet meer naar g7 kan, is de dubbelpion een positionele zwakte. 8... gxf6 9.b5 Pe7 10.Dd2 Dc7 11.Dxh6 Ld7 12.Df6?! Ik was hier content mee omdat zwarts rochade wordt verhinderd en Tg8 niet lijkt te kunnen vanwege Pg5. 12...Tf8?! 12...Tg8 13.Pg5 O-O-O! is echter goed voor zwart. Wit kan het paard op e7 niet nemen wegens de zwakte op e5. En Pxf7 faalt op Dc5. Karel en ik zagen deze wending

diagram 6

beide niet. **13.Ld3 d4 14.c4**
 De stand is gelijk, maar ik verkeerde in de waan beter te staan. En Karel dacht ook dat wit beter stond en probeerde zich als volgt te bevrijden.
14...Pd5? Zie diagram 6. Nu is het kritieke moment ontstaan. Als de dame bijvoorbeeld naar g5 uitwijkt, komt zwart er uit. Maar ik zag op tijd de volgende beslissende wending: **15.cxd5! Dc1+**
 Wie A zegt, moet B zeggen.
16.Ke2 Dxb1, zie diagram 7.
17.Pbd2! En wie B zegt,

diagram 7

moet C zeggen. **17...Dxa1**
18.Pc4! Dxa2+ 19.Pfd2 Lc6
 19...Lc8 is beter maar verliest ook na **20.Pxb6 exd5**

diagram 8

21.Pxa8. 20.dxc6 bxc6
21.bxc6, zie diagram 8. Er is geen verdediging meer. Zwart geeft het op. **1-0** ■

HET ONGERIJMDE

64

*Ik zag een veld,
 't Was onbebouwd.
 A3? No sound:
 Stilte. Grof geweld*

*Op c6. Geen speld.
 Raymond van 't Groenewoud!
 'k Schrok. Ik kreeg het koud
 C5 kon. Weg mijn geld.*

*Gelukkig zag mijn vriend het niet.
 Ik sloeg met vreugde zijn gambiet.
 Wij streden in Afghanistan,*

*Irak en ook in Pakistan.
 Waar kwam die pion vandaan?
 Wie wint er nog in hemelsnaam?*

Anne van Omme

Bobby

door Paul van der Sterren

Er zijn waarschijnlijk geen andere schaakboeken waarvan de omslag uit niet meer dan een foto bestaat. Titel en auteur zijn weggewerkt naar de rug en de achterkant van het boek. Toch, of eigenlijk juist daardoor, is het onmiddellijk duidelijk om wat voor soort boek het gaat. Het is helemaal geen schaakboek, althans niet in de gebruikelijke zin van het woord. Er worden geen partijen, geen zetten of diagrammen gegeven, er staat zelfs überhaupt vrijwel geen tekst in. Het is een fotoboek. Maar een fotoboek dat zo indringend is dat het tóch een schaakboek is, want het geeft een portret van een schaker dat minstens zo rijk en veelzeggend is als een biografie of een uitgebreide en goed geannoteerde partijenverzameling dat kunnen zijn. Als *My 60 memorable games* bijvoorbeeld, dat in de jaren zeventig zeker voor mijn generatie een waar cultboek was en inmiddels zonder meer een van de grote klassiekers van de schaakliteratuur kan worden genoemd.

Naar nieuwe hoogten

Misschien moet je er een bepaalde leeftijdsgrens voor

overschreden hebben en zou ik dertig jaar geleden hebben weggehoond wat ik nu ga zeggen, misschien komt het ook door de afstand die er inmiddels tussen mij en het schaakspel ontstaan is, maar hoe dit ook zij, ik kan niet anders dan constateren dat de prachtige foto's die Harry Benson in 1971 en 1972 van Bobby Fischer heeft gemaakt me diep raken. Vroeger ging het me om de partijen, om Fischers commentaar daarop ook. Ze drongen binnen in mijn schaakhersenen, mijn schaakdatabank, veranderden de structuur daarvan en tilden mijn niveau van inzicht en begrip naar nieuwe hoogten. Al had ik dat niet zo bewust in de gaten allemaal, ze veranderden mijn wereldbeeld. Mijn wereldbeeld als schaker, zou je kunnen nuanceren, maar dat was genoeg, daar ging het om, want ik wás alleen maar schaker en had geen ander wereldbeeld nodig, niet echt, behalve misschien op een wat oppervlakkig niveau dat enkel voor de gewone en noodzakelijke menselijke interactie gebruikt wordt.

Maar tegenwoordig zijn mijn hersenen heel anders geconfigureerd. Sommige sectoren

zijn afgebrokkeld, gedeactiveerd of naar de achtergrond verschoven, andere gebieden zijn veel actiever en groter geworden. Die laatste trekken nu alle binnenkomende informatie direct naar zich toe, voor de andere programma's blijft er niet veel meer over dan wat botjes en graten. En nu herken ik in deze foto's onmiddellijk de *mens* Bobby Fischer. Ach gut, wat is hij nog jong, nog geen dertig. De

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

Maar die schaker is nu 'gewoon' een onderdeel van de mens geworden.

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

schaker in mij herkent de schaker in Bobby ook nog wel, heel goed zelfs, maar die schaker is nu 'gewoon' een onderdeel van de mens geworden, niet langer een op

zichzelf staande entiteit en ook niet meer het enige onderdeel van die mens dat ter zake doet, zoals dat vroeger zo was, of leek te zijn.

■ Natuurlijkheid

Benson heeft Fischer in allerlei situaties gefotografeerd, kennelijk met diens volledige medewerking (wat al een prestatie op zichzelf kan worden genoemd). We zien Bobby achter het schaakbord uiteraard, maar ook sportend, in de natuur, uitgeput in een stoel zittend, naakt onder de douche (de enige naaktfoto ooit van een wereldkampioen schaken?). Op de meeste foto's is hij alleen, maar we zien hem ook in gezelschap van anderen, waarbij die met kinderen, honden en paarden het meest in het oog springen. We zien hem overwegend vrolijk, ontspannen, soms ook geconcentreerd, ergens ingespanssen mee bezig, een enkele keer duidelijk vermoeid. Maar altijd maakt hij een volkomen natuurlijke indruk. Op alle foto's is hij 'gewoon' zichzelf. Intens.

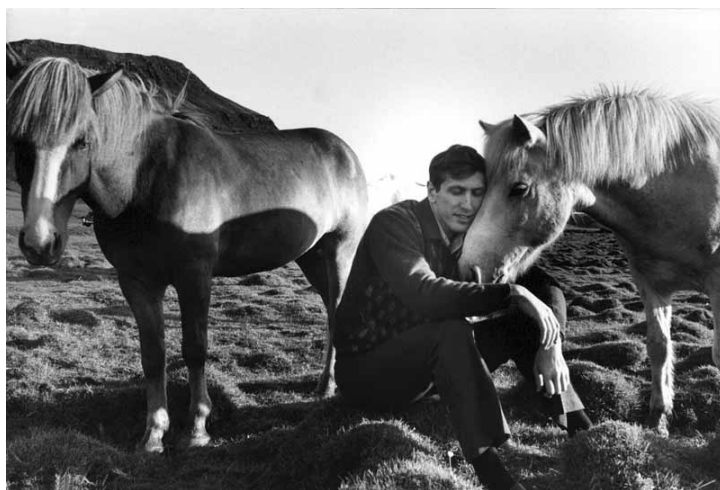
Ongekunsteld. Niet poserend, zelfs als hij wél poseert of breed in de camera lacht. Die natuurlijkheid, dat altijd 'zichzelf' zijn, was ongetwijfeld zowel zijn kracht als zijn zwakte. Het was een eigenschap (kan je dit eigenlijk wel een eigenschap noemen?) die hem in staat stelde om zich met al zijn kracht op het schaken te storten, maar die het hem ook onmogelijk maakte om op wat wij een normale

manier noemen met andere mensen om te gaan. Het moet hem zeer eenzaam hebben gemaakt, maar ook zeer gelukkig in tijden waarin hij zich volledig aan het schaken kon wijden. En dat was natuurlijk vooral in de periode waarin deze foto's zijn gemaakt het geval. Ze laten ons een man met een doel zien. Hij is op weg wereldkampioen te worden. Zo moet hij het zelf hebben gevoeld en misschien voelden zijn laatste tegenstanders op de weg naar die eindstreep dat ook wel. Zeker aan Taimanov (0-6) en Larsen (0-6), maar waarschijnlijk ook aan Petrosian (2½-6½) en Spassky (8½-12½), moet zich iets van de kracht van een onverbiddelijk noodlot hebben meegedeeld. 'Laat me erdoor, ik moet die kant op. Ik kan niet anders'. Zoiets.

■ De jonge of de oude?

Het is ontroerend de jonge Bobby te zien op deze foto's. De tranen springen me bijna

in de ogen hem zo intensief, zo argeloos bezig te zien met het verwezenlijken van zijn doel, misschien wel mede omdat je nu weet hoe het daarna verder is gegaan. Zijn weigering, na het behalen van de wereldtitel, om nog ook maar iets met de schaakwereld te maken te hebben. Zijn kluizenarij, zijn steeds verder zich terugtrekken uit de maatschappij. Zijn tweede match tegen Spassky, twintig jaar later, onder de bizarre omstandigheden van het Joegoslavië in burgeroorlog. De breuk met zijn geboorteland Amerika, zijn vlucht voor de Amerikaanse justitie, die hem over de hele wereld zou voeren en die in IJsland zou eindigen. Maar ook zijn latere tirades tegen datzelfde Amerika, tegen 'de joden', tegen van alles en nog wat eigenlijk. De volstreekte onredelijkheid en de felle agressie ervan. De waanzin. Als je op het internet naar recensies van dit fotoboek zoekt, zie je dat iedere Amerikaan die er iets over schrijft zich gewetensvol

afvraagt of zijn verhaal over de jonge of over de oude Fischer moet gaan. Over de legendarische schaker of over de man die enthousiast van de daken schreeuwde dat hij de aanslagen van 11 september 2001 ‘goed nieuws’ vond? Zelfs Benson voelt zich in zijn slotwoord genoodzaakt om zich min of meer te verontschuldigen voor wat Fischer later allemaal gedaan en gezegd heeft. Maar dezelfde Benson neemt ons in dit boek mee terug naar een heel andere tijd, een tijd waarin Bobby gelukkig moet zijn geweest. De programmering in zijn hoofd klopt nog met zijn positie in de wereld. Voor wat er na het verwezenlijken van zijn doel allemaal op hem af zou komen had hij geen programma’s meer, althans geen programma’s die hem konden laten functioneren op een manier die ‘de wereld’ acceptabel kon vinden. Hij was als een ruimteschip dat ingenieus is geprogrammeerd om naar Mars te vliegen, maar geen brandstof meekrijgt om weer naar de aarde terug te keren. Maar dat wist hij in 1971 nog niet. Het zou hem ook niet tegen hebben gehouden, denk ik. Niets kon hem tegenhouden. Hij *moest* naar Mars.

Die onwaarschijnlijk sterke motor in zijn hoofd, die meedogenloze wil om te winnen, bracht hem zijn grote successen, zolang hij gebruikt kon

Hij moest naar Mars.

worden voor het vernietigen van zijn tegenstanders. Toen die motor niet langer kon worden aangesloten op zijn schaaktalent begon hij zichzelf te vernietigen. Het zal hem, althans bij vlagen, diep ongelukkig hebben gemaakt, denk ik, maar ach, wat weet ik daarvan?

■ **Toegangspoorten**

Zeker is dat de volwassenen niet meer van de latere Bobby hielden. Maar misschien deden de kinderen, de honden en de paarden dat wel nog. Misschien voelde hij zich in zijn laatste jaren nog net zo thuis tussen de IJslandse pony’s als in 1972. En waarom zouden *zij* niet het laatste woord over hem mogen hebben, in plaats van de mensen, de *volwassen* mensen die niet meer van hem konden houden, maar die wel de geschie-

denisboeken schrijven? In mijn studeerkamer staat dit fotoboek nu naast de partijenverzamelingen die ik van Fischer heb. Ze complementen elkaar. Woorden, herinneringen van mensen die hem hebben gekend, biografieën, ze zijn niet nodig. Analyses van zijn partijen ook niet, dat zijn toch uiteindelijk visies van anderen (net als herinneringen), die meer over die anderen zeggen dan over Fischer, hoe interessant ze op

Alleen de zetten, zijn eigen commentaren en deze foto’s, dat is genoeg.

zichzelf ook mogen zijn. Alleen de zetten, zijn eigen commentaren en deze foto’s, dat is genoeg. Dat zijn de toegangspoorten naar de wereld van Robert James Fischer uit de tijd dat hij nog op weg was naar Mars. De wereld waarin hij gelukkig was. En waarin iedere schaker iets van dat geluk terug kan vinden. ■

Koninginnedag

Het is koud en donker in het Vondelpark en Tinus' hoofd doet pijn. De lichtgevende wijzerplaat van zijn horloge wijst 5 uur aan - 's ochtends. Aan weerszijden van het fietspad steken de Holbein straatlantaarns uit de grond als antieke antennes van een gedateerde alien. Ze werpen cirkels wit licht op het asfalt voor hem. *'Klinisch wit'*, denkt Tinus. *'Koud en onpersoonlijk, net als die palen zelf'*. Zijn gedachten dwalen af naar het kunstproject van een paar maanden geleden, waarbij de normale verlichting van de straatlantaarns was vervangen door blauw licht. Het nachtelijke Vondelpark was unheimisch blauw als anti-junk-toiletverlichting. Het verbaasde hem niks dat de stekker er vroegtijdig uit werd getrokken. Het kunstproject heette *'Blues before sunrise'*, van Steve McQueen. *'Steve houdt vast ook niet van vroeg opstaan'* denkt Tinus terwijl hij kleumend het Vondelpark uitfietst richting de Emmastraat.

Even later doemt het massieve, indrukwekkende Hilton op. Tinus fietst er voorbij en slaat linksaf de Apollolaan in. Waar het normaal gesproken muisstil is op de Apollolaan om deze tijd, zijn nu overal mensen bezig met tafels neerzetten en spullen uitpakken, niet gehinderd door kou of duisternis. De brede trottoirs zijn al bijna helemaal vol; de spaarzame plekken die nog leeg zijn, zijn afgetekend met tape of stoepkrijt met de naam van de eigenaar in koeieletters in het midden. Door alle bedrijvigheid heen proeft Tinus een sfeer van blijde verwachting; en hij voelt het zelf nu ook. Een dag van ontspanning, van aan hedonisme grenzende uitgelatenheid ligt voor hem. Het wordt een prachtige, zonnige Koninginnedag, en hij gaat schaken tegen voorbijgangers. Beter dan dat wordt het niet!

"Hé Tinus, ben je er nu al?"

Het lachende gezicht van Giacomo laat het laatste restje norsigheid bij Tinus smelten. Giacomo staat midden op een afgetaped stuk trottoir waar met grote letters 'Daphnis' in staat. Het is een mooie plek, half onder een grote kastanjeboom en direct grenzend aan het brede gazon in het midden van de straat. Energiek loopt Giacomo op Tinus af, schudt hem enthousiast de hand, en neemt de tas met schaakspullen van hem over. Zijn scherpe, gebruinde gezicht met de diepe zwarte ogen straalt één en al hartelijkheid uit. Maar Tinus weet dat die ogen ook vuur kunnen

spugen - zijn Italiaanse temperament laat zich niet beteugelen.

"Ja natuurlijk ben ik er, dat hadden we toch afgesproken?"

"Afspraak, afspraak. Jij met je afspraken. Er zijn belangrijkere dingen! Was het dan niet gezellig gisteren? Ik vond het wel gezellig!" *'Ja'*, denkt Tinus, *'jij was zo verstandig op tijd naar huis te gaan; verstandig en met die mooie blondine, Ellen of Alice ofzo.'* Tinus bleef, want Iris was er ook - Iris en die vriend van haar... *'Nou ja, in ieder geval is whiskey wel altijd goed gezelschap, daar kan ik tenminste op rekenen - en op die kater.'*

Even later zijn de schaakborden opgesteld. Hoe hoger de zon komt, hoe drukker het wordt. Massa's mensen schuifelen langs de uitgestalde waren, en velen gaan zitten aan de uitnodigende schaakborden. De zon staat al op zijn hoogst als Elvis aan komt lopen. Breed zwaaiende armen, grote oranje cowboyhoed, zonnebril, de brede kin vooruit, zijn wapperende grijze lokken glanzend in de zon - en natuurlijk een gitaar op zijn rug. "Hé Elvis", roept Giacomo lachend. Elvis lacht joviaal zijn witte tanden bloot. Hij pakt een campingstoeltje, zet het aan de rand van het groene gazon, gaat lui achterover zitten - gitaar op zijn buik. Hij slaat een paar akkoorden aan, schudt zijn glanzende grijze haardos naar achter en zingt met zijn lome bariton: "Sitting in the morning sun, I'll be sitting when the evening comes. Watching the people go by, and hope some will give chess a try..." Balbi, de krulharige lapjeshond van Giacomo, komt kwispelend naar hem toe en rolt zich op in de schaduw van zijn benen.

Het is daadwerkelijk een prachtige dag geworden, een mooiere lentedag kan Tinus zich niet wensen. Terwijl hij aan het schaken is tegen een voorbijganger die voor de verandering wel goed kan schaken, komen zowaar Anezka en Bibi aangelopen. Anezka, een bevallige verschijning uit Tsjechië die wiskunde studeert in Nederland, is nog niet zo lang lid bij Daphnis en had een week geleden enthousiast gereageerd op Tinus' uitnodiging om langs te komen. Maar dat ze ook echt zou komen... Anezka gaat achter Tinus staan en begint plagerig zijn nek te masseren. Tinus geeft pardoes zijn dame weg en verliest zijn eerste partij van de dag. Maar dat heeft hij er graag voor over. De koningin is jarig, de zon schijnt en is Anezka geen prachtige naam? ■

door Eric Coppenhove

Feuilleton

Hé, scheids!

door *Tony Lith*

Het is nooit leuk om met de mond vol tanden te staan.

Tandeloos lijkt me ook geen pretje, maar wat moet je als van de scheidsrechter een duidelijk antwoord wordt verwacht terwijl de scheids zelf in het duister tast?

Deze situatie deed zich voor toen op een zaterdag een KNSB-wedstrijd moest beginnen terwijl beide teamleiders niet aanwezig waren. Eigenlijk kan er dan niet worden geschaakt want de opstellingen dienen van tevoren bekend te zijn. Zoveel is wel duidelijk. De thuisspelers verzekerden me echter dat ze de opstelling wel konden dromen en daarom gingen we kort na enen toch maar van start zonder teamleiders, ook al was bij de tegenpartij het vereiste aantal van de helft plus één niet eens aanwezig was. Moet kunnen, zeggen we dan maar.

Eén van de schakers echter, laten we hem Jos van O. noemen, vroeg me nadat hij zijn zet had uitgevoerd: “Hé scheids, mag ik straks mijn

zet terugnemen als ik zie wie mijn tegenstander is?” Een bars nee zou hier helderheid kunnen verschaffen. Maar was dit wel een juiste helderheid? Van O. had een punt, dat was me duidelijk.

Decennia van regelgeving op het hoogste FIDE-niveau schoot hier tekort. Was ik in een unieke situatie terecht gekomen? Terwijl ik uit m’n ooghoeken zag dat een andere speler nog een andere mogelijkheid had bedacht, zei ik naar waarheid dat ik het niet wist. Ik hoopte maar dat de aanblik van de feitelijke tegenstander niet tot onoverkomelijke problemen zou leiden. En zo gebeurde het.

Later besloot ik voor deze nieuwe rubriek mijn licht op te steken bij Aart Strik, een man met meer ervaring op dit gebied. Het blijkt dat hij het wel eens heeft toegestaan dat een zet onder vergelijkbare omstandigheden werd teruggenomen. Maar geconfronteerd met ons probleemgeval kiest hij nu liever voor de mogelijkheid om de spelers te

wijzen op de mogelijkheid te wachten met het doen van een zet totdat de opstellingen bekend zijn. Dat was de mogelijkheid waar de andere speler die ik zojuist noemde intuïtief voor had gekozen. Als de tegenstander bekend is maar nog niet achter het bord is verschenen, bestaat trouwens volgens het KNSB-reglement de mogelijkheid om een zet onder couvert af te geven. Mocht om de één of andere reden de speler niet komen opdagen en door een ander worden vervangen dan mag de witspeler een andere zet kiezen.

Overigens ben ik van mening dat teamleiders die te laat zijn in het openbaar dienen te worden geseld. Radbraken is ook een mogelijkheid. Nou ja, ik moet niet overdrijven. Een taakstrafje klinkt wat moderner. Een seizoen lang de borden en stukken klaarzetten – misschien is dat wat. ■

Dossier Tata 2012

De bomvolle Moriaan.

Tata Steel Chess is een bijzonder toernooi waar we elk jaar even langgaan, als toeschouwer of als deelnemer. In de laatste categorie waren weer veel Caissanen present. Vier van hen doen verslag van hun avonturen in CN.

Schaakblind in de Zon

door Frans Oranje

Het is alles behalve een zegetocht geworden in Wijk aan Zee dit jaar. Ik word ouder en mijn elo is schrikbarend gedaald. Daardoor speelde ik in groep 8C. Dan speel je in café de Zon, en dat is altijd erg gezellig. Het toernooi is trouwens altijd verschrikkelijk leuk. Maar dit jaar werd ik overvallen door schaakblindheid, wat komt door verlies aan concentratie.

In de tweede ronde speelde ik in een vlaag van verstandsverbijstering 42....Pf3??, zie diagram 1. Helemaal de toren op

c3 over het hoofd gezien. Schandelijk, uit en over. Een ronde later overzie ik geheel de zet Pc3, wat de kwaliteit verliest, zie diagram 2. Ik

diagram 1

diagram 2

had mij suf gestaard op de zet f4. Er volgde 16.f4?? Pxc3 17.Dg4 Pxb1 18.Dxg7 0-0-0 19.Txb1 en ik verloor kans-

Het gezellige café de Zon

loos.

In de vierde ronde ben ik eindelijk weer goed op dreef. Ik offer de kwaliteit en de koningsstelling van wit dondert in elkaar waarop de winst niet moeilijk meer is. Vanuit diagram 3 volgt: **36...Txd4**

diagram 3

37.exd4 Dxd4+ 38.Kg3 De3+ 39.Kh2 Dxf4+ 40.Tg3

La6 41.Te1 d4 42.Db3+ Lc4 43.Db7 Le6 44.De7 Lb3 45.e6 Tf8 46.Dd7 Df2+ 47.Tg2 Dxb4+ 48.Kg1 Dxe1+ 49.Kh2 Lxe6 50.Dxd4 f4 51.Df2 De3 en hier gaf wit op, de vrijpionnen en de loper beslissen de partij.

Tot besluit weer een daverende blunder, in de achtste ronde, zie diagram 4. Ik heb lang nagedacht en gezien dat ik niet kan rokeren en doe het dan toch! Jammer, want het was een leuke partij. Er volgde **19...0-0?? 20.Pxe7+ Kh8 21.Pxc8 Lxc8** en wit won snel.

In de laatste ronde was mijn tegenstander ziek en dat leverde mij een reglementair punt

diagram 4

op. Daarmee eindigde ik op 4½ punt uit 9 partijen, wat nog resulteerde in de vijfde prijs van twintig euro, een schrale troost. Direct na afloop van het toernooi mij al weer opgegeven voor het Wil Haggenburg toernooi én het Veteranentoernooi. Kwaad met kwaad bestrijden. ■

Promovendus in groep 1

door Enrico Vroombout

Dit jaar speelde ik in de allerhoogste groep van het Tienkampentoernooi: Groep 1A. De winnaar van deze groep promoveert rechtstreeks naar Grootmeestergroep C. Daarom doen jaarlijks IM's en zelfs GM's mee om promotie af te dwingen. Zo ook dit jaar. Ikzelf was met mijn rating van ELO 2189 met afstand één van de twee laagstgerate spelers in mijn groep. Hoe zou het gaan?

■ Monter

Na een correcte remise in de eerste ronde tegen de Zwitserse FIDE-meester Jonas Wyss (ELO 2310), sloeg het noodlot toe. In de tweede ronde miste ik een diepverborgen winst in mijn zwartpartij tegen de sympathieke FIDE-meester Bart Gijswijt

(ELO 2326) uit Haarlem. Maar niet getreurd, want 's anderendaags zou ik in de derde ronde met wit tegen de ratinglaagste van mijn groep spelen. Dat was Jos Vlaming (ELO 2150). Helaas speelde ik uitgerekend op dat moment mijn slechtste partij van het hele toernooi. Een vroeg remise-aanbod sloeg ik gedicteerd af, om vervolgens geen moment aanspraak te kunnen maken op een zege. In een lang, deprimerend eindspel met torens en ongelijke lopers verloor ik uiteindelijk kansloos. In de vierde ronde stond de internationaal meester uit Israël, IM Igor Bitensky (ELO 2417), op het programma. In die partij maakte ik in een uitstekende stelling mijn meest ernstige rekenfout uit het toernooi en verloor wederom. Na vier rondes had ik dus ½ uit 4 gescoord. Sommige clubgenoten begonnen zich inmiddels een beetje zorgen te maken. Maar ikzelf trad elke partij monter tegemoet. Met uitzondering van de derde rondepartij had ik niet slecht gespeeld. Als ik tactische fouten en tijdnood zou vermijden, kon ik met gelijke wapens strijden. Zo dacht ik. Als ik een partijtje zou winnen dit toernooi, dan moest het in de komende twee rondes gebeuren. En dat gebeurde ook. Wat heet! In de vijfde leverde ik, al zeg ik het zelf, een geweldige partij af tegen FM Richard Vedder.

Vroombout, E - Vedder, R (2293)

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Pc3 Lb4

4.e5 c5 5.a3 Lxc3+ 6.bxc3 Da5 7.Ld2 Da4 8.Db1 c4 9.Pf3?! Pc6 10.g3 Ld7 11.Lh3 0-0-0 12.0-0 Pge7 13.Db2 Tdf8 14.Tae1 h6 15.Ph4 g5 16.Pg2 Tfg8 17.Lg4 h5 18.Ld1 Pf5 19.Dc1 g4 Mijn tegenstander heeft met zwart een prima stelling bereikt. Ik maakte me een beetje zorgen om mijn koning, die in een bedreigd gebied bivakkeert. 20.Lg5 Da5! 21.Ld2 Dd8 22.Pe3 Pce7 23.f3 gxf3 24.Lxf3 Tg7 Zie diagram 1.

diagram 1

25.Kf2! Wit start een opmerkelijke koningsmars naar de veiligheid van de damevleugel. 25...Dg8 26.Tg1 Dh7 27.Ke2 La4 28.Kd1 Precies op tijd arriveert de witte koning, want c2 moest beschermd worden. 28...h4 29.g4 Deze zet zou altijd zijn

gevolgd op h5-h4, ook op eerdere momenten in deze partij. 29...Pxe3+ 30.Txe3 h3 31.Le2 Pf5 32.Tf3 Thg8 33.Tf4 Ph4 34.Tg3 Pg2 35.Tf6 Tg6 36.Tf2 Dh4 37.Db1 Dh7 38.Dc1 Kb8 39.Db1 b6 40.Kc1 T6g7 41.Ld1 De witte koning is volledig veilig. Zwart moet zich zorgen gaan maken om zijn eigen koning. Want de hele zwarte damevleugel wordt alleen maar door één enkel witveldig lopertje verdedigd. 41...Dh4 42.Db4 Le8 43.Tf6 Th7 Dreigt nog Dxc3 waarna de h-pion doorloopt. 44.Lf3 Thh8 45.a4 Kc7 46.a5 [Ook de fraaie matvoortzetting 46.De7+ Kc6 47.Lxd5+ Kxd5 48.Dd6+ Ke4 49.Tf4+ Pxf4 50.Te3# vond ik mooi, maar hij zal natuurlijk niet met zijn koning naar c6 gaan, maar gewoon terug naar b8. In de partij vond ik een andere fraaie winstvariant.] 46...bxa5 47.Dxa5+ Kb7 48.Lxd5+! exd5 49.Ta6 1-0

Geen gemakkelijke dame

In ronde 6 won ik een partij op curieuze wijze: door

tijdsoverschrijding van mijn eerbiedwaardige Franse tegenstander FM Gilbert Grimberg (ELO 2288). Ronde 7 bood het langverwachte treffen tussen de topscorers van Caissa 2: Hugo van Hengel (ELO 2239) en ondergetekende. Mijn ochtendvoorbereiding op dit duel (tegen de 6.Lg5-variant van de Najdorf) duurde vele malen langer dan de partij zelf. Hugo bood remise aan op zet 12 (in een 6.Le2-variant van de Najdorf), waarna we ons de rest van de middag in het bargeedeelte van De Moriaan vermaakten met schaken, bier, broodjes kroket en Elwin Osterwald. Dan de achtste ronde. WGM Batchimeg Tuvshintugs uit Mongolië stond op het programma. Een dag tevoren had ze een indrukwekkende zege geboekt op de IM Bitensky. Ze was het hele toernooi al indrukwekkend bezig en had nog geen enkele partij verloren. Op dit moment stond ze met 5½ uit 7 een half punt achter GM Swinkels. Voorwaar geen gemakkelijke dame. In mijn voorbereiding focuste ik me met name op de Breyervariant van het Spaans. Dat had ze in de eerste ronde tegen Hugo gespeeld. In de derde ronde had ze tegen Richard Vedder de Tsjigorin-variant gespeeld. En thuis had ik ontdekt dat ze soms de Svesjnikov-variant van het Siciliaans speelt. Ook naar die twee varianten had ik 's ochtends even gekeken.

*Vroombout, E - WGM
Tuvshintugs, B (2347)*

1.e4 e5 2.Pf3 Pc6 3.Lb5 a6 4.La4 Pf6 5.0-0 Le7 6.Te1 b5 7.Lb3 d6 8.c3 0-0 9.h3 Pb8 De Breyervariant! **10.d4 Pbd7 11.Pbd2 Lb7 12.Lc2 Te8 13.Pf1 Lf8 14.Pg3 g6 15.Lg5** Tot zover is het reeds honderden keren gespeeld, onder meer in de beroemde eerste matchpartij tussen Fischer en Spasski in 1992. **15...c5 16.d5 h6 17.Le3 c4 18.a4 Dc7 19.Dd2 Kh7 20.Ta3 Pc5 21.Te1 Pfd7 22.Dd1** Deze stelling was zelfs nog voorgekomen in grootmeesterpartijen, zo ontdekte ik na de partij. Haar volgende zet is nooit goed in het Spaans. In een klap krijgt zwart twee zwakke pionnen (a6 en c4). **22...bxa4 23. Lxa4 Pd3 24.b4 Lg7 25. T1a2!** Misschien wel de zet van de partij. Ik wilde b2 dekken (tegen Pd3-b2xa4). Voor de voorste toren voorzag ik een rol over de derde rij, helemaal naar g3. De achterste toren gaat meteen uit de vuurlinie van Lg7. **25...Tf8 26.Lc2 f5 27.exf5 gxf5 28. Pxf5!** De pointe van 26.Lc2. **28...Pf6 29.Lxd3 cxd3** Het witte centrum lijkt eraan te gaan. Maar... **30.c4! Lc8** [Na 30...Dxc4 31.Pxd6 Dxd5 32. Pxb7 Dxb7 33.Pxe5 staat wit

gewonnen. Na de tekstzet breekt een tactische fase aan, die voor wit uitstekend uitpakt.] **31.Pxg7 Dxd7 32. Dxd3+ e4 33.Db1 Lxh3** Zie

diagram 2. **34.Pg5+! hxg5 35.gxh3 g4 36.Ld4**

Ongelooflijk, de voorste toren grijpt inderdaad in op g3. Het witte plan van de 25-ste zet komt helemaal tot uiting. Wit staat gewonnen. Ook over het slot van de partij ben ik bijzonder trots. **36...Tae8 37. Tg3 Dg6 38.Txa6 Df5 39. Ta7+ Kg8 40.Txg4+ Kh8**

[Op 40...Pxg4 volgt 41.Tg7+ Kh8 42.hxg4 en de zwarte dame gaat altijd verloren. Na de tekstzet zocht ik naar een manier om mijn dame in het spel te krijgen. Dat kan niet via c1, want dan volgt e4-e3.] **41.Kh2!** De witte koning maakt de g-lijn vrij. Er dreigt nu mat in een paar zetten, te beginnen met Tg4-h4+ gevolgd door Db1-g1+.

41... Te5 Wanhoop. **42.Th4+ Ph5 43.Dd1 1-0**

■ Grootste scalp

Ik vond het mijn mooiste partij van het hele toernooi. Maar mijn grootste scalp moest nog komen: grootmeester Robin Swinkels in de negende ronde. Eigenlijk had ik gehoopt dat hij bij het ingaan van de laatste ronde een punt voor zou staan op zijn naaste belagers. Een snelle remise tegen mij zou voor hem dan de toernooizege opleveren. Maar het mocht niet zo zijn. IM Bitensky greep in de achtste ronde zijn laatste kans op de toernooizege en won in een overtuig-

diagram 2

gende partij van Swinkels. Zo gingen Swinkels en Bitensky in de laatste ronde gezamenlijk aan kop met 6 uit 8. Tuvshintugs volgde met 5½ uit 8. Alle ingrediënten voor een zinderende slotronde leken voorradig. En een zinderende slotronde zou het inderdaad worden. De drie partijen van de kanshebbers op promotie duurden ruim 5½ uur. En bij geen van de borden was het duidelijk wie zou winnen. Pas na zo'n 5½ uur schaken was Bitensky de eerste die won. Daarmee won hij ook het toernooi, omdat hij in de onderlinge partij met Swinkels had gezegevierd. Tuvshintugs gaf meteen remise aan haar Franse tegenstander. Maar ik was nog bezig om het eindspel van Swinkels te winnen. Maar daar ging wel een hele partij aan vooraf.

IGM Swinkels, R (2495)

- Vroombout, E

1.d4 Pf6 2.c4 g6 3.g3 Lg7
4.Lg2 0-0 5.Pf3 d6 6.Pc3
Pbd7 7.0-0 e5 8.e4 c6 9.Te1
Te8 10.h3 a6 11.a4 exd4
12.Pxd4 a5 13.Le3 Pc5
14.Dc2 De7 15.Tad1 h5!
16.Lf4 Pfd7 17.b3?! h4
18.Te2?! Le5 19.Pf3 hxg3
20.fxg3 Pe6 21.Pxe5 Pxf4
22.gxf4 dxe5 23.f5 Wit heeft
enkele weifelende zetten ge-
daan, waardoor zwart hier
heel erg goed staat. Het voor-
deel breidt zich in de komen-
de fase alleen maar uit. Het
plan is om torens te verdub-
belen over de h-lijn tegen de
zwakke h3-pion. 23...Pf6
24.Lf3 Kg7 25.Tg2 Th8
26.Tg3 Ld7 27.Kh2 Th6

28.Tdg1 Tah8 29.Dg2 Kf8
30.Dc2 Wit is weggespeeld
en zwart kan vanaf nu op di-
verse momenten winnen door
g6xf5 te spelen. Het wordt
dan heel erg tactisch. En die
verwikkelingen kon ik in hoge
tijdnood niet goed overzien.
En hij natuurlijk wel, want hij
heeft ELO 2500. De winst
die ik voor het grijpen had,
laat ik helemaal uit handen
glippen. 30...Dc5?! 31.Td1
Ke7? De tweede geforceerde
winst. 32.Td2 Kd8 33.Dd3
Kc7 34.Pd1 Lc8 35.Pf2 Kb8
36.Kg2 Ph5? Een grafzet,
waarna de bordjes verhangen
worden. Ditmaal was ik mij
daar wel terdege van bewust.
37.Lxh5 Txh5 38.fxg6 fxg6
39.Dd6+ Dxd6 40.Txd6 g5

diagram 3

41.Tg6 Zie diagram 3. Zwart
moet vechten voor remise in
dit eindspel. Belangrijk is om
kost wat kost met de koning
binnen te dringen op de witte
damevleugel. Eerst het mate-
riaal reduceren en dan eens
zien of een remise binnenge-
sleept kan worden. 41...Kc7
42.T6xg5 Txg5 43.Txg5
Kd6 44.Kg3 Kc5 45.Txe5+
Kb4 46.h4 Kxb3 47.Txa5
Kxc4 48.Ta8? Een onbegrijp-
elijke zet. De toren doet hier
helemaal niets. 48...Kd4!
49.h5 Ke3 50.Pg4+ Kxe4

51.Ta5?? Een fout komt nooit
alleen. Deze tweede torenzet
is een regelrechte blunder.
Zwart wint nu een stuk en
even later ook de partij. 51...
Tg8 52.Te5+ Kd4 53.Te7
Txg4+ 54.Kf3 Th4 55.Tc7
Le6 56.Txb7 Txh5 57.Ta7
Th2 58.a5 Ld5+ 59.Kf4
Tf2+ 60.Kg3 Tf3+ 61.Kg4
c5 62.Td7 Ta3 63.Te7 c4
64.Te1 c3 65.Td1+ Kc4
66.Kf4 c2 67.Tc1 Kd3
68.Ke5 Txa5 69.Tg1 Lf3+
70.Kf4 Ld1 71.Tg3+ Kd4
En eindelijk gaf Swinkels op.
0-1

■ Bijna

Aldus kwam een einde aan
het Tatasteeltournooi 2012.
Een toernooi waarin ik in het
begin enkele kansen miste.
Met name in de tweede ron-
departij tegen Bart Gijswijt.
Maar misschien ook wel in
mijn vierde rondepartij tegen
IM Bitensky. Na afloop denk
je dan: *als ik die partij tegen
Bitensky zou hebben gewonnen,
zouden Bitensky, Swinkels,
Tuvshintugs en ikzelf op 6 pun-
ten zijn geëindigd, waarbij ik
van alle medekoplopers gewon-
nen zou hebben. En daardoor
dus gepromoveerd zou zijn naar
grootmeestergroep C. Was ik er
werkelijk zo dichtbij?* Maar
eerlijk is eerlijk, voor een sco-
re van 5 uit 9 in dit veld had
ik vooraf willen tekenen.
Tatasteel 2012 is een memo-
rabel toernooi voor mij ge-
worden, waar ik met veel
plezier aan terug zal denken.
Volgend jaar gewoon weer
in groep 2. ■

Scheuren in de bescheidenheid

door Arno Bezemer

Het lijkt al zo lang geleden, de emoties zijn gezakt, de partijen zijn geanalyseerd. Toch wil ik u een verslag van mijn tienkamp niet onthouden. Het is lang geleden dat ik schaken zo spannend vond.

Met oordopjes, speciaal voor Tata aangeschaft.

Het begon relaxed. Rond oud en nieuw was ik twee weken vrij en in plaats van het gebruikelijke repertoirewerk bestond de voorbereiding dit keer uit allerlei huishoudelijke en praktische zaken, zoals rekeningen betalen en het nakomen van andere te lang uitgestelde taken. Toen Tata begon was ik er helemaal klaar voor, geen verplichtingen meer, alleen nog maar schaken.

Een paar doelen had ik mezelf wel gesteld. Bescheiden doelen, want in voorgaande jaren bakte ik er in Wijk aan Zee niet veel van. Dit jaar zou ik niet teveel rondlopen, geen remise aanbieden en me niet laten afleiden door al het publiek en dan maar hopen dat ik aan het eind van het toernooi niet teveel ratingpunten zou zijn kwijtgeraakt. Speciaal

voor Tata had ik dit keer oordopjes aangeschaft, wat me bij alle goede voornemens zou moeten helpen.

In Wijk aan Zee aangekomen, bleek ik op papier de nummer 3 in de groep te zijn. Met twee sterke IM's boven me kwam de ambitie om de tienkamp te gaan winnen (en me daarmee te plaatsen voor grootmeestergroep C) nog niet in beeld.

De eerste scheuren

De eerste ronde verliep vlotjes: **Arno Bezemer (2348) – Jan Rooze (2304)**, stelling na **19.Th1-h7**, zie diagram 1. Wit staat beter. Zwarts grootste probleem is dat hij niet lang kan rokeren omdat $Pxe6$ dreigt. Normaal zou ik nu tevreden een rondje gaan lopen, maar met de goede

voornemens nog vers in het geheugen ging ik met zwart meedenken. Tot mijn blijdschap kwam ik erachter dat zowel $Lg7$ als $Tg7$ faalt op een combinatie met $Pxb5$, gevolgd door $Pd6+$ en $Tb3$. Toen zwart na 20 minuten nog steeds geen zet had gedaan ging ik toch maar even aan de wandel. **19...Lc8** Deze afzichtelijke zet had ik niet uit mijn vingers kunnen krijgen, maar verrast was ik niet want

diagram 1

ik begreep hoe moeilijk zwart het had. **20.Pd1** Ik besluit mijn paard om te spelen naar de koningsvleugel, maar wit had hier kunnen toeslaan met **20.Nxe6!** Ik kreeg echter de bewijsvoering niet rond: **20... Bxe6 21.Bxb6 Qxb6 22.Nxd5 Bxd5 23.Qxd5 Ra7**, tot zover kwam ik, en ik zag ook nog **24.Rxf7 Rxf7 25.Qa8+ Ke7** en geen schaaks meer, dacht ik. Wit wint echter met het fraaie **26.Qc8!** en ondekbaar mat na een paar schaaks: **26... Qg1+ 27.Kd2 Qf2+ 28.Kc3. 20...Ld7 21.Pf2 a5 22.Pg4** Komt dat paard! **22...Le7 23.Dh1** Ik zag een truc; Rooze trapt er in. **23...b4 24.Txf7** En opgegeven vanwege **24...Kxf7 25.Dh7+ Tg7 26.Ph6+ Kf8 27.Dh8+** en mat.

Nadat ik in de tweede ronde soepel van Jan Jaap Janse (2195) won, kwamen de eerste scheuren in mijn bescheiden instelling dit toernooi. Ineens stond ik met 2 uit 2 ongedeeld bovenaan. In ronde 3 tot en met 5 had ik nog een licht programma, de onderste 5 op papier zou ik in de eerste 5 ronden treffen. Stel dat ik nog 3 partijen win, dan heb ik 5 uit 5, en dan 2 remises

diagram 2

tegen de IM's en dan... Dit soort denken is fataal voor je schaken. Dat bleek de volgende dag.

Dit soort denken is fataal voor je schaken

Arno Bezemer - Sjoerd Plukkel (2289), stelling na **21...d6-d5**, zie diagram 2. Deze partij begon ik zonder oordopjes omdat ik de avond ervoor had gehoord dat dit niet sexy staat (bedankt Monique). Het resultaat is dat ik de opening belabberd heb gespeeld. Wit staat desondanks niet veel minder na **22.Dc3** maar ik blunderde hier gigantisch met **22.Dd4?? e5!** Auw! Het geplande **23.Dxd5** kan niet vanwege **23...Td8** met damewinst en veel anders is er niet meer te bedenken. **23.Db6 d4!** **23... Qxb6 24.Bxb6 Bxg5 25.exd5** en wit mag nog hopen. **24.Lxd4 24.Qxc7 Rxc7 25.Bf2 Bxg5** is ook kansloos. **24...exd4 25.Dxc7 Txc7** en ik verloor.

diagram 3

In de vierde ronde herstelde ik met een redelijk makkelijke overwinning. Deze partij zou ik over kunnen slaan maar één fragment was voor mij uitermate leerzaam:

Arno Bezemer - Albert Termeulen (2171), stelling na **13.Lf1xDb5**, zie diagram 3. Ik wist hier zeker dat ik een pion ging winnen, want wat kan zwart nog doen aan **Lxa6** gevolgd door **Lxc5**? Tevreden deed ik mijn oordopjes uit en ging een lange wandeling maken. FOUT! Ik vergeet hier waar ik de eerste ronde nog wel aan had gedacht. Eerst had ik mijn best moeten doen voor zwart; heeft zwart echt niets meer? Termeulen dacht meer dan een half uur na en kwam toen met **13...Lh6!** Dit was een flinke tegenvaller, maar eigenlijk een voor de hand liggende zet als je de stelling vanuit zwarts perspectief bekijkt. Als ik even was blijven zitten had ik **Lh6** (vermoedelijk) ook gevonden, en dan had ik me alvast in de problemen die nu ontstaan kunnen verdiepen. Nu had ik 20 minuten nodig om me aan de nieuwe situatie (wit wint geen pion) aan te passen. Kostbare tijd. **14.g3 Lg4** Door deze tempowinst krijgt zwart tijd om pion **c5** te dekken. **15.Thf1 Tfc8** en wit staat nog steeds wat beter en won uiteindelijk wel. Met 3 uit 4 deed ik weer mee om de prijzen, en misschien speelde ik hierdoor de slechtste partij van het toernooi. In de voorbereiding kwam ik tot de conclusie dat Gert

Legemaat (2230) maar één ding kan, en dat is Grand Prix spelen tegen het Siciliaans. Inmiddels weet ik dat ik één ding in ieder geval niet kan, en dat is tegen de Grand Prix spelen. Wit overrompelde me met de ene sjablone aanvalszet na de ander. Het enige wat mij uiteindelijk redde, was dat wit in een riant aanvalsstelling ergens een remiseafwikkeling zag en daarvoor ging. Na deze remise was ik zwaar geïrriteerd door zoveel onderschatting en domheid van mijn kant, al maakte de opluchting dat wit niet had gewonnen en ik nog steeds in het toernooi zat veel goed.

■ Gewoon gezond

Goed. De eerste vijf ronden zitten er op. 3½ uit 5 tegen de onderste helft, op zich niet verkeerd, maar ook niet bijzonder. Ik besloot niet meer aan een groepswinst te denken en de volgende ronde tegen Mark van der Werf een gezonde partij te gaan spelen en me niet te laten meeslepen door zelfkritiek en emoties.

Arno Bezemer – Mark van der Werf (2444)

1.d4 Pf6 2.c4 e6 3.Pc3 Lb4 4.e3 De oordopjes gingen nu op tijd in. **4...O-O 5.Ld3** Het prettige van 1.d4 in het algemeen en van deze variant in het bijzonder is dat er niet veel openingskennis nodig is om toch een fatsoenlijke partij te spelen. Het was sowieso lastig voorbereiden op Van der Werf omdat hij verschillende systemen kan spelen. **5...c5 6.Pf3 d5 7.O-O Pc6**

8.a3 Lxc3 9.bxc3 Dc7

10.Lb2 Dit heb ik in de voorbereiding nog voorbij zien flitsen, ik herinnerde me iets met een paard op e5 maar zag hier nog niet hoe ik dat voor elkaar kon krijgen. **10...Pa5** Nu wist ik het weer. **11.cxd5**

*Het plan om
gewoon goede
partijen te gaan
spelen, beviel me
wel*

exd5 12.Pe5 Te8 13.a4 b6

13...Txe5!? Tot mijn verbazing zag ik na de partij dat dit kwaliteitsoffer twee keer gespeeld is in toppartijen, Van der Werf moet zoiets een keer gezien hebben. **14.dxe5 Dxe5 15.e4 (15.h3 c4! 16.Lc2 Lf5! Potkin-Wang Hao 2010) 15...Lg4 16.f3 dxe4 17.De2** met onduidelijke stelling, Wang Hao (nu met wit dus) - Harikrishna 2011. **14.f3** Hier ben ik tevreden over omdat het de inleiding is tot een creatief plan, namelijk: dame naar h4 en dan g4-g5 met initiatief. **14...Txe5?** Hier was ik stomverbaasd over, en ik vroeg me af of dit al een wanhoopsactie was. Inmiddels denk ik dat Van der Werf zich heeft vergist en dacht dat hij soortgelijke compensatie als na **13...Txe5** zou krijgen.

15.dxe5 Dxe5 16.e4! Dankzij het extra tempo f3 heeft zwart hier bij lange na niet genoeg compensatie.

16...c4 17.Lc2 Lb7 18.exd5!

Ik heb een tijdje nagedacht over **18.f4 De6 19.e5 Pe4**, wat ook oké is voor wit, maar kwam tot de conclusie dat het belangrijker en principiëler is om lijnen te openen voor de witte torens. Bovendien staat Lb7 niet zo goed als het lijkt, wit kan deze altijd met een goed getimed Le4 neutraliseren. **18...Pxd5 19.Te1 Dg5 20.De2 Lc6 21.Tad1** Ik besluit mijn stukken zo snel mogelijk goed neer te zetten en maak me geen zorgen om het zwarte initiatief, toch had ik hier volgens Houdini beter De5 of Df2 kunnen doen.

21...Pf4 22.Df1 Pe6?

22...Pb3! en zwart had nog meegedaan. **23.La3!** Nu is al het zwarte tegenspel weg, wit gaat kiezen tussen Lb4 en Le4. **23...Pc5** Zie diagram 4.

diagram 4

24.f4! De zwarte dame kan Pc5 niet blijven dekken. Van belang is ook dat de poging **24...Df6 25.Lxc5 Dxc3** faalt op **26.Tc1!** en wit blijft een stuk voor. **24...Dg4 25.Lxc5 bxc5** Zwart staat verloren, er volgde nog **26.Te5 Pb7 27.Le4 Lxe4 28.Txe4 Pa5 29.De2 Dxe2 30.Txe2 Kf8 31.Td7 1-0.**

Met deze overwinning nam ik

de koppositie van Van der Werf over en bleef daar dit keer vrij rustig onder. Het plan om gewoon goede partijen te gaan spelen, beviel me wel, en tot mijn voldoening slaagde het opnieuw in de zevende ronde, met een overwinning op de andere IM in de groep, Axel Rombaldoni (2441).

■ Zo dichtbij

Met nog twee ronden te gaan stond ik nu bovenaan, met Van der Werf een halfje achter me. Ook als hij gelijk zou komen dan zou ik de groep gaan winnen. Dan kan je nog zo vaak tegen jezelf zeggen dat je gewoon moet blijven schaken en niet mag denken aan het eindresultaat en hoe leuk het zou zijn om volgend jaar grootmeestergroep C te spelen. Ik slaagde daar niet in. Het werd me ook niet echt gemakkelijk gemaakt ("het kan bijna niet meer mis he?"), en ik moest bekennen dat de kans dat het zou lukken voor het eerst echt groter dan 50% was. Ik had na twee overwinningen op de twee IMs moeten blaken van het zelfvertrouwen, maar in plaats daarvan had ik nu vooral angst dat het mis zou gaan nu ik er zo dichtbij was.

Arno Bezemer – Rob

Schoorl (2326), stelling na **26...Tb2-a2**, zie diagram 5. Na veel geploeter is wit in deze stelling beland. Pion a5 staat op vallen, Ld4 staat veel beter dan Lg3, wit wacht een zware verdediging. Met beide partijen in beginnende

diagram 5

tijdnoed verzin ik een list. **27.Tb5!?** a6 Zwart gaat op a5 af, maar 27...Ta3! is beter, de witte dame moet g3 en d1 blijven dekken. Na 28.Dg4 (28.Txe5 Df8, deze moet je dan ook even zien) 28...h5! is de witte dame overbelast. 29.Dxh5 Txd4 en wit heeft nog net 30.Txd4 exd4 31.fxg3 d3 32.Td5 met kansen op remise. **28.Td5 Txd5 29.exd5 Txa5 30.d6! Dd8 30...Dxd6 31.Txd4!** is de pointe van 30.d6 (of van 27.Tb5). **31.Tc1?** Ik voelde dat de d-pion op de een of andere manier de partij zou moeten beslissen, maar ik kon

*Ik had vooral
angst dat het
mis zou gaan nu
ik er zo dichtbij
was*

het niet uitrekenen. 31.d7! is de winnende zet: 31...Tc5 32.Db7 h6 (32...Tc7 33.Dxc7 Dxc7 34.Txd4) 33.Txd4 exd4 34.Ld6 en wit wint. **31...Tc5** Wint d6 en

maakt een eind aan de witte winstkansen. **32.Txc5 Lxc5 33.Lxe5 Lxd6 34.Lxd6 Dxd6 35.Da8+ Df8**

36.Dxa6 en remise overeengekomen.

Van der Werf won, en dus gingen we met allebei 6 uit 8 de laatste ronde in. Die laatste ronde werd een drama. Het ging bij de mentale voorbereiding al mis. Van der Werf had wit tegen Plukkel en ik moest er van uitgaan dat hij zou winnen. Ducarmon is een sterke jeugdspeler die 1.e4 opent en gaat aanvallen. Hij stond maar één punt achter en kon in theorie zelfs de poule nog winnen en promoveren. Ik had me helemaal ingesteld op een alles-of-niets-partij, nam nog een paar scherpe openingsvarianten door en was helemaal klaar voor deze belangrijkste partij sinds jaren.

Quinten Ducarmon (2322)

– Arno Bezemer

1.e4 c5 2.Pf3 d6 3.d4 cxd4 4.Pxd4 Pf6 5.Pc3 a6 6.a4

Wat is dit nu weer? In tegenstelling tot zijn stijl kiest hij voor een rustige variant.

6...Pc6 7.Le2 e5 Misschien had ik een opstelling met e6 in moeten nemen, maar dan kom je in de hoofdvariant Scheveningen terecht en die speel ik nooit. Ik besluit wit de kans te geven de stelling wat te vereenvoudigen en ga er vanuit dat ik nog wel kansen krijg. Bovendien heeft Van der Werf nog niet gewonnen van Plukkel. **8.Pb3 Le7 9.O-O O-O 10.Lg5** Gatverdamme. Wit speelt snel en wil kennelijk helemaal niet

winnen. Ik weet me niet goed raad met deze nieuwe situatie en gebruik veel te veel tijd.

10...Le6 Ik heb zeker een kwartier lang het eindspel getaxeerd dat ontstaat na 10...Pxe4 11.Pxe4. Toen ik uiteindelijk besloot dat dit speelbaar was voor zwart ging ik pas kijken of het paard er wel uit komt na de komende slagenwisseling: niet dus.

11.Lxe7 Pxc3 12.Lxd8 Pxd1 13.Lg5 Pxb2 14.Ta2 en wit wint. **11.Lxf6 Lxf6 12.Pd5 Lg5 13.a5 Lxd5 14.Dxd5** Zie diagram 6. Als ik hier niet uitkijk, sta ik nog slecht ook. Met grote moeite hou ik het zwarte nadeel binnen de perken. **14...Dc7 15.c3 Tad8 16.Lc4!** Met het plan Dd3/Ld5 en dan weer verder kijken. Ik zag hier winstplannen met Kh8/f5 etc. niet werken en besluit om het wit tactisch lastig te maken, al zag ik de zetherhaling aankomen.

diagram 6

16...Tc8 17.Ta4 17.Dd3 Pb4 18.Lxf7+ Txf7 19.cxb4 Dc2 is de rechtvaardiging van Tc8. **17...Dd7** Wit zit een beetje met zijn stukken in de knoop, maar zwart kan hooguit remise maken. **18.Dd3 Pe7 19.Tb4 Pc6** Zwart heeft niet beter. Misschien had ik hier voor een suïcidaal plan moeten kiezen want Van der Werf stond al wat beter, maar als dat fout gaat, vergeef ik het mezelf nooit als achteraf blijkt dat remise goed genoeg was geweest. **20.Ta4 Pe7 21.Tb4**

Pc6 en balend remise geven. Wit had een goed toernooi gespeeld en wilde dat niet met een nederlaag verpesen, bovendien wilde hij een beetje op tijd thuis zijn. Dat had ik graag van tevoren geweten.

Zelden heb ik na een schaakpartij zo gebaald. Ook al was het nog denkbaar dat Van der Werf niet zou winnen; het zag er eerlijk gezegd niet zo uit. Ik vluchtte naar het strand waar gelukkig een frisse wind stond. Na een strandwandeling van anderhalf uur ging het wel weer. Toen ik terugliep naar de speelzaal had ik me met de 2^e plaats verzoend en toen ik hoorde dat Van der Werf inderdaad had gewonnen, had ik er vrede mee. Inmiddels, een paar maanden later, begrijp ik dat het eigenlijk best wel een goed toernooi is geweest. ■

'Ik zou me niet laten afleiden door al het publiek.'

We zien wel waar het schip strandt

door Peter van der Werf

Nog niet eerder had ik aan dit toernooi meegedaan, de hoogste tijd om deze omissie goed te maken. Toen ik op een clubavond in november hoorde dat de inschrijving geopend was, heb ik mij dus meteen opgegeven voor de tienkampen en hoopte maar dat ik er vroeg genoeg bij was. Dat bleek inderdaad het geval te zijn.

Aangezien mijn rating voor het eerst sinds jaren weer boven de 1700 lag, werd ik ingedeeld in de 5^e klasse in de grote speelzaal. Kon ik in elk geval wat meer van de sfeer proeven. Wat mocht ik qua resultaat verwachten? 50% Leek me wel reëel als doelstelling, dan zou ik me in elk geval goed

een heel eind. Bespiegelingen vooraf zijn wel leuk, maar je schiet er verder niet zoveel mee op. Dus pak maar zoveel mogelijk punten en dan zien we wel waar het schip strandt.

■ Gestrand

De eerste dag begon al goed met het missen van de trein, waardoor ik een half uur te laat was bij de inschrijving. De tweede dag besloot ik een trein eerder te nemen om nog een kijkje te nemen op het strand waar de vorige dag een schip was gestrand. Dat was een heel goed idee, aangezien half Nederland hetzelfde plan bleek te hebben. De bus naar Wijk aan Zee strandde in de file en het laatste stuk moesten we lopen, dus in plaats van een half uur te vroeg kwam ik 20 minuten te laat. Mijn tegenstander bleek in dezelfde bus te hebben gezeten en was 5 minuten voor

mij gearriveerd. Goed dat ik zwart had, maar als ik een trein later had genomen, was ik buiten de tijd aangekomen. Van het gestrande schip heb ik verder niets meer gezien, dat was blijkbaar alweer snel vlotgetrokken.

■ Gemengde gevoelens

In de poule bleken de krachtsverhoudingen minimaal te zijn. De speelsterkte varieerde van 1695 tot 1789; ikzelf was met mijn 1716 nummer 9 van de 10. Na drie remises bleek een overwinning in de vierde ronde voldoende om gedeeld koploper te worden. Na de volgende twee remises stond ik een halfje achter en met mijn overwinning in ronde 7 was ik weer gedeeld koploper. De overwinning leek nu dichtbij. Toen kwam ronde 8. Ik won een pion op een licht dubieuze manier. Het had me eigenlijk een stuk of minimaal een kwal moeten kosten. Maar goed, een pion is een pion en als je hem eenmaal hebt, vraagt niemand

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇
Half Nederland bleek hetzelfde plan te hebben.
◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

handhaven. Maar in een veld van ongeveer gelijkwaardige spelers moet er toch iemand bovenaan eindigen en waarom zou ik dat niet kunnen zijn? Als je de goede stellingen weet te winnen en de overige stellingen niet verliest kom je al

meer hoe je er aan kwam. Ik kreeg een eindspel waarin winst misschien niet zo eenvoudig was, maar dat ik eigenlijk niet meer mocht verliezen. Met het verkeerde winstplan lukte me dit toch. De laatste speelronde kwam er een mij onbekende variant op het bord. Dat werd ook mijn kortste partij van het toernooi. Zo beëindigde ik het toernooi met gemengde gevoelens. Met het resultaat kon ik op zich tevreden zijn, doelstelling gehaald, maar de ambitie om de poule te winnen, wat na de 7e ronde binnen handbereik leek, was gesneuveld.

Een verslag zonder partij is maar het halve werk. Mijn winstpartijen kwamen wel wat erg gemakkelijk tot stand. Een interessantere partij was in ronde 3, vanwege de onorthodoxe speelwijze van de zwartspeler, die mij een paar keer wist te verrassen. Gelukkig had ik zelf ook een paar verrassingen in huis.

Peter van der Werf (1716)
- Bruun van de Laar (1789)
1.d4 Pf6 2.c4 d6 3.Pc3
Pbd7 4.e4 e5 5.Pf3 c6 6.Le2
Le7 7.0-0 h6 Ik begon te vermoeden dat hij wellicht niet zou gaan rokeren. **8.d5 g5** Hier werd mijn vermoeden zekerheid, dan moest het centrum maar worden geopend. **9.Pd2 Pf8 10.dxc6 bxc6 11.Da4 Ld7 12.c5 dxc5** Het pionoffer om mijn paard op c4 te krijgen kan zwart niet weigeren, bijvoorbeeld **12.c5 d5 13.exd5 cxd5 14.c6** en het is meteen uit.

13.Pc4 Dc7 14.Le3 Pe6
15.Tad1 Pd4 Ik had niet zoveel voordeel van de open d-lijn als ik had verwacht. Na afloop zei mijn tegenstander dat hij het paard wat er ook gebeurde zou laten staan op d4. **16.f3 a5 17.Td2 Ph5 18.Tfd1 Pf4 19.Lf1 0-0** Verrassend, ik had verwacht dat hij op f3 zou gaan drukken met **19.Lf1 g4 20.fxg4 Lxg4. 20.Pe2 Tfb8 21.Pg3 Tb4 22.Da3 Le6 23.b3 f6 24.Kh1 Ta7 25.Pf5** Een pionoffer om het paard op d4 weg te lokken. **25...Lxf5 26.exf5 a4** Zwart gaat er niet op in. **27.bxa4 Tbx4 28.Dc1 Txa2 29.Txa2 Txa2**, zie diagram 1. We hadden

diagram 1

onze tijd goed gebruikt, ik had hier nog 4 minuten en mijn tegenstander 8. Ik had het komende stukoffer echter al voor de torenruil op a2 bekeken. Gelukkig had ik geen tijd om het door te rekenen en als ik de tijd wel had gehad, was ik er waarschijnlijk niet helemaal uitgekomen, te veel mogelijkheden per zet, behalve dan na het schaakje op c4. **30.Pxe5! Tc2!** De enige zet. Ik had inmiddels mijn tijddachterstand omgezet in een voorsprong. Nu hadden

we beiden ongeveer 4 minuten om in deze stelling 10 goede zetten te vinden. Dat lukte niet helemaal. **31.Lc4+? Kg7 32.Db1 Pfe2? 33.Lxd4 Pxd4 34.Txd4 Dxe5 35.Te4 Dxe4 36.fxe4 Txc4** De angel is eruit. Zwart heeft zijn dame gegeven voor een toren en paard en we hebben nog 1 minuut voor 4 zetten. **37.g3 Td4 38.Db7 Txe4 39.Dxc6 Te5 40.Dc8 Te2** De tijdcontrole is gehaald en hier had ik eigenlijk ruim de tijd moeten nemen, maar ik ging er van uit dat wit eenvoudig zou winnen. Ten onrechte, want zwart dreigt een vesting te bouwen, heeft deze misschien al. De enige kans op succes was **41.De8!** gevolgd door **42.Dg6**, maar ook dan heeft zwart nog kansen aangezien wit alleen de dame als aanvalsstuk heeft. **41.Kg1? Lf8 42.g4 Te4 43.h3 Te2 44.Kf1 Te3 45.Kg2 Kf7 46.Dd7+ Te7 47.Dd5+ Kg7 48.Kf3 Te5 49.Dc6 Kf7 50.Db7+ Le7 51.Dc8 Lf8 52.Kf2 Te8 53.Db7+ Te7 54.Dd5+ Kg7 55.h4 Te5 56.Dh1 Te7 57.hxg5 hxg5 58.Dh5 Kg8 59.Dg6+ Lg7 60.Dh5 Te5 61.Dh1 Lf8 62.Dc6 Kf7 63.Dd7+ Le7 64.Dc6 Lf8 65.Dd7+ Te7 66.Dd5+ Kg7 67.Dc6** en remise gegeven. $\frac{1}{2} - \frac{1}{2}$ ■

Een hand van de koningin

door Eric Coppoolse

Caissa heeft weer geschaakt op Koninginnedag, ditmaal op de best denkbare plek: direct voor Huize Lydia. De koningin was er ook. Wim was niet te beroerd om een potje met haar te schaken. Een verslag van deze bijzondere gebeurtenis in vijf foto's.

De koningin schaakt met onderdaan Wim.

Ze heeft hulp van haar tweelingzus...

...maar ze wordt toch matgezet!

Gelukkig toont ze zich een waardig verliezer...

...en Wim krijgt zelfs een hand van de koningin.

Oplossingen

problemen (pag. 26)

❑ Probleem 1

H. Hermanson

Svenska Dagbladet-toernooi 1929
en O. Stocchi

Salut Public 1929

1.e4 Tf3 2.Dh4

Tg3 2.Df5

Th3 2.Ph4

Ta6 2.Dg2

De zwarte toren kan driemaal blokkeren op f3, g3 en h3 met iedere keer een ander matbeeld. Dit probleem is door Hermanson en Stocchi onafhankelijk van elkaar gecomponeerd in hetzelfde jaar! Stocchi had spiegelbeeldig gecomponeerd met de witte koning op a6 en de zwarte op b4 etc. In ieder geval weer een aanwijzing hoe populair en competitief dit vermaak was in de jaren dertig.

❑ Probleem 2

H. Hermanson

Schweizerische Arbeiter
Zeitung 1958

1.d5 P~ 2.Ld4

Pe5 2.Lg5

Lg7 2.De6

Ke5 2.De6

❑ Probleem 3

B. Hülsen

Deutsche Schachzeitung 1915

1.Dc5 Kg3 2.Dg5

Kf1 2.Df2

Kh1 2.Dd5

h1(D) 2.Df2

h1(P) 2.Dg1

Dit is een gevarieerd, verleidelijk probleem waarin al snel een foute oplossing wordt gegeven. Maar 1.Dd4? is niet correct wegens Kg3 en 1.Df4? voldoet evenmin wegens h1(P).

❑ Probleem 4

S. Clausén

Eskilstuna Kuriren 1931

1.Kf5 Le5 2.h8(D)+

Lxh8 3.f8(D)

Lb8 3.Dh1

1.Kh3? en 1.Kh5? zijn niet de oplossing wegens Ld6.

❑ Probleem 5

S. Clausén

Die Schwalbe 1939

1.Ta2 Ta8 (Tb8 etc) 2.Dxa8

(b8 etc) en 3. dame geeft mat

Txf8+ 2.gxf8(D) Kh1

3.Df1

Te2 2.Txe2 Kh1 3.Df1

Kh1 2.Dxe8 Kg1

3.De1

Te7 2.Df2+ Kh1

3. dame geeft mat

Op 1.Tb2? volgt Tb8! en als de toren naar andere lijnen gaat, dan volgt de zwarte toren deze lijn. Alleen de a-lijn voldoet omdat de dame langs de diagonaal toegang krijgt tot de eerste rij.

❑ Probleem 6

A.W. Galitzky

Deutsche Schachzeitung 1897

1.Df6 Kh2 2.Dh4+ Kg1

3.Df4 Th2 4.Dd4+ en 5.

dame geeft mat

Een compositie van hoog niveau en een stelling die clubschakers graag zien. Want als wit het niet goed aanpakt... moet hij misschien nog vrezzen voor verlies van de partij. Voor probleemschakers is dit geen meerwaarde: door hen wordt het modelmat na 4... Kg2 5. Dg4 juist hoog gewaardeerd.

studies (pag. 12)

❑ Studie 1

H. Kivi, 1936

1.h7 Kf7 2.Pd6+ Kf8 3.Pxb5 a2 4.Pd4!

a1T 5.Pe6+ Kf7 6.Pd8+ ! (niet 6.Pg5+? Kg6 zwart wint; of 6.Pc7? Ta7 7.Pe8 Td7 8.Pd6+ Kg6 0-1) **6...Kg6 7.Kg8 Ta8 8.h8P+ Kf6 9.Phf7=**

❑ Studie 2

L. Prokes, 1938

1.b7 Pd6+ 2.Kd4! (2.Kd5? Pxb7 en wit is in tempodwang) **2...Pxb7 3.Kd5 Kg7** (Na 3... Pc5 4. e7 zijn er twee mogelijkheden: a) 4... Pe6 5.Kd6 Pg7 6.Kd7 Kf7 7.Pd8+ Kf6 8.Pe6 wint; b) 4... Pa6 5.Kd6 Kf7 6.Pd8+ Ke8 7.Pe6 Kf7 8.Pg7 Pc7 9.Kd7 Een prachtig symmetrisch plaatje. 9...Kf6 10.Pe8+ wint.) **4.Pd8 Pxd8 5.e7 1-0.** Bijzonder gevarieerde tempodwangvarianten.

❑ Studie 3

L. Prokes, 1941

1.Kf4 Kg7 2.a8D! (2.Kf5? Kf7) **Txa8 3.Ke5 Kf7 4.Kd6 Ke8 5.Kc6 Tc8 6.Kd6!** (6.Kb7? Kd7) **6...Ta8 7.Kc6 Tc8 8.Kd6** Zwart komt niet verder.

❑ Studie 4

Aldo van de Woestijne, 2012

Misschien een beetje brutaal om mijzelf zo maar tussen studiereuzen als Kivi en Prokes te zetten... Maar dat is het fijne van een eigen rubriekje: niemand houdt me tegen... :-)
1.Kb5 Le3! 2.e8D+! Later blijkt waarom.
2...Lxe8 3.Txc6 Kf7 4.a4 Ke7 5.a5 Ld7 Of een andere wachtzet; zwart wacht tot de pionzetten op zijn. **6.a4!** (Niet 6.a6? La7! {Zwart blokkeert de pion om 7.a7! Lxa7 8.Ka6= te voorkomen.} 7.a4 Kd8 8.a5 Ke7 en wit verliest zijn toren.) **6...Kd8 7.Ka6! Lxc6** pat. Als wit op de tweede zet zijn pion niet weggeeft verliest hij: 2.Txc6? Le8 3.a4 Kf7 4.a5 Lg1 5.a4 (of 5.a6 La7!) Lf2 6.Ka6 Lxc6 7.e8D+ Lxe8 Geen pat, en de pionnen zijn geen partij voor het loperpaar: 8. Kb7 Lxa4 9. a6 Lc2 10. a7 Le4+ 11. Kb8 Lg3+ 0-1